

Поклон
 ЈОЦЕ ВУЈИЋА из Севте
 УНИВЕРЗИТЕТ. БИБЛИОТЕЦИ
 У БЕОГРАДУ

ПРЕПИСКА О УНИИ

ДАЛМАТИНСКОГЪ ЕПИСКОПА

ВЕНЕДИКТА КРАЉЕВИЋА

СА

АУСТРИЈСКИМЪ ПРАВИТЕЛСТВОМЪ.

Библиотека
 ЈОЦЕ ВУЈИЋА
 у Севти

У БЕОГРАДУ 1863.

ДРЖАВНА КЊИГОПЕЧАТЊА.

*Дарован на дару од Ј. В.
 Јоцића из Срб. Београ*

Дружству Србске Словесности!

Овде прилажемъ Дружству нека Акта стара, показуюћа, како е владика Кралѣвићъ 1818 године, тео, да поуніати Далматински Србски Народъ православне вере.

Ова Акта оставіо е после своє смрти неки, Андрей Личинићъ Далматинацъ; съ аманетомъ, да се преко печатнѣ на светъ издаду.

Тай Андрея Личинићъ, быо е Ћаконъ или Архиѣаконъ, тога владике Кралѣвића у оно исто време, и быо е одъ тога владике посвећенъ у томъ дѣлу, зато му е и было могућно скупити копіе одъ тогъ дѣла.

Онъ е и издао Народу Далматинскомъ ту радню владикину, и зато е морао и побећи оданде у Црну гору, а после оданде преко Босне и Ерцеговине пешке дошао е у Сербию, почив: князу Милошу, и ту быо неколико година, као придворни ѣаконъ, и служио у цркви на велике празнике. После неколико година, отишао е у Бесарабію, и тамо е променуо своє презиме, и звао се Андрей Стояновићъ, као мирски човекъ, кадъ су се наши Србљи, кои су онамо отишли 1813 год. вратили изъ Бесарабіе у Сербию, врати се и онъ съ нѣима, али недође у Сер-

быю, но застави се овде у Влашкой, и пре неколико година умро е.

Ова приложена Акта остала су кодъ Розалие Ћирковићъ, удовице почив: Молера Ћирковића, и она давши ми њ молила е, кадъ се напечатаю, да се и нѡй пошлю 5 екземплара за ню и нѣну фамилию, ради спомена покойногъ Андрије.

Извѣстiе о ствари унiаћеня Кралѣвићевогъ, ксе се налази у приложенимъ Актама, есте собствени рукописъ, поменутогъ Андрије Личинића.

Дружество нека изволи та Акта употребити по своме благонахођењу

Незнамъ далъ е владика Кралѣвићъ јошгъ живъ, кои е одъ оно доба живио у Венецији.

У Ђурђеву

15. Фебруара 1861.

ПОЧЕСТАНЪ ЧЛЕНЪ Д. С. СЛОВЕСНОСТЪ
АЛЕКСА СИМЊЕЪ.

Богъ помощникъ и покровитель всегда правде и невинности, слѣдовательно и у дѣлу Далматинскіи Сербѣ наше брѣе, коису невино страдали за свою вѣру 1821. године, и то чрезъ ныова бывшегъ Архипастира Венедикта Кралѣвича, кои е намѣравао хитро коварно ихъ продати као Іюда Искаріотскіи Спасителя. — Каква бы небыла политика и тайность, ако ніе основана на прочномъ основанію и справедливости, Божіе всевидяще око не дрема и недопушта, да се злодѣйскіи умысли исполняваю, и рано, или доцканъ быва явно.

1818 године Октомврїя мѣсеца, позвать е было вышеименоватїи Епископъ Кралѣвичъ, съ тайнымъ предписанїемъ двора Австрїискогъ, чрезъ министра внутренїи дѣла Графа Саурау у Бечъ, гдѣ бавіо се петъ мѣсецы, подъ предлогомъ просећи у име народа, да бы Императоръ смиловао се потврдити указъ Наполеоновъ, съ коимъ е данъ было Семинариумъ за обученїе клера Сербскогъ народа православногъ вѣроисповѣданїя у Далмацы.

При полазку нѣговомъ у Бечъ обявіо е по свой Епархіи циркуларно, кога дѣла ради одлази; сваки Сербинъ отъ Епархіе Далматинске было е преисполненъ радости, благосиваюћи сретни путь своему Архипасты-

рю, чувствуюћи сви живѣйшу благодарность къ нѣму, као о ономе, кои се стара о просвѣщенію свога священства и народа.

По окончанію злоковарній дѣла нѣгови, за коя є ишао, и знаюћи онъ желю народню, писао є изъ Беча офиціально, являюћи, да є царъ всемилостивѣйше уважіо прошеніє нѣгово, и желю народну исполнію, даюћи Семинаріумъ на точномъ основанію Наполеонова указа, налажући у исто врѣеме, да по свымъ церквамъ нѣгове Епархіє учини се торжественно молебствіє за здравіє и благоденствіє Императора Австрійскогъ Франца I. кои є всемилостивѣйше соизволю учинити такову милость народу православнаго вѣроисповѣданія въ Далмацыи сущемъ.

При возвращенію нѣговомъ изъ Беча, дочекао га є народъ съ найвышымъ торжествомъ, и не само као свога Архипастира, него іошъ као свога найвысшега благодѣтеля съ радостію общомъ. — Онъ є одма почео чинити приуготовленія и поправленія училищногъ дома, и по немногомъ истеченію времена, дошлису у Далмацію и профессори нымъ исканіи, за истіи Семинаріумъ, четыри уніятска священника изъ Галиціє; Народъ удиви се видѣвши такое учителя, коису и по самомъ имену уніяти, противни духу народа, почелису одма сумняти се и безпокоити между собомъ, видѣвши дѣло сасвымъ противъ обще радости и желѣ — Далматій-

скій тогдѣ бывшій Губернаторъ Томашииъ, замѣтивши народнѣ негодованіе у призренію профессора уніята, запріетію є истіи Губернаторъ строгимъ начиномъ, да никто неима дерзнути роптати о таковой царской наредби и милости. Народъ неимаюћи юште никаквог основателногъ темеля, кромѣ єдногъ подозрѣнія, и тако престане о томъ више говорити, а учителя уніяти започну съ неколико учиника упражнявати се, и ученицы почну повседневно умножавати се.

Бывши я въ то врѣме въ Далмаціи, и очевидаць всѣхъ проишествій, незнавши при томъ ни найманѣ дуго врѣме о точности истога дѣла, него толико само участвуюћи съ прочимъ моимъ собратіямъ у овомъ неблаговидномъ дѣлу; желію самъ притомъ и старао се свакояко, да могу достићи настоящій источникъ овога дѣла, коє, съ Божіомъ помоћи и достигао самъ (хотя и съ немалымъ моимъ пожертвованѣмъ) откриваюћи ову Кралѣвиѣа тайну корисподенцію у призрѣнію уніятства.

У исто врѣме я дакле, по собственой моіой совѣсти и дужности христіянина восточне православне матере цркве, и любви къ своіой націи (несматраюћи на све опасности предстоѣе) доставію самъ тайно истекое кѣ неколико отмѣниіи люди и ревностны Патріота до знаня, како што су и послѣдствія сама доказала чимъ є дѣло кончено! —

Найпре свега, одмасу се сви єдинодушно и писмено отрекли въ будуще непризнавати выше Венедикта Кралѣвића за свога Архіпастыря, и исто писмо предаду формално Губернатору Томашићу, молећи га, да бы онъ таково сообщію и самомъ цару, у исто врѣме и за негодованіе народнѣ о учителяма уніятскимъ, за кое царъ да бы всемилостивѣйше благоизволіо заповѣдити, да се такви учителя удаде, єрбо имъ въ будуще неће никто отъ нашегъ вѣроисповѣданія давати свою дѣцу, да ихъ они обучаваю, и умилнымъ начиномъ іоште просеѣи. као вѣрно-подданный своего царя, да бы имъ было свободно у своме вѣроисповѣданію живѣти; позивлюћи се на све указе іошѣ отъ Леополда Императора и прочи владѣтеля Австрійскіи, кои су давали у призрѣнію толеранціе нашемъ Сербскомъ народу восточнаго неуніяскаго вѣроисповѣданія находящемъ се въ Имперіи Австриской. Но сва народна прошенія о овомъ предмету (къ кранѣмъ сожаленію) ніесу имала никаково дѣйствіе, нити пакъ уважена отъ стране царске; сумняюћи се напоследакъ о несправномъ доношенію прошенія нѣногогъ къ цару чрезъ Губернатора, писали су общенародно и Г. Митрополиту Карловачкому Стефану Стратимировићу, отъ коега писма копія приложена є овдѣ, изъ кога може се видѣти народнѣ израженіе, и

обстоятельство критическо, у коме су се они налазили у оно вріеме.

Обаче не само что прошенія у овомъ призьбію была су всуетна, него іошъ многи су отмѣнни люди пострадали, како отъ священства, тако и отъ купечества, подвергнути будући заточенію отъ мѣстнагъ началства као бунтовницы и державны преступницы, а не као вѣрны подданный свога царя, и кои живећи у свомъ мѣста жителству мирно и спокойно, желећи свободно вѣроисповѣданіе свое, кое є предоставлено найпре Богомъ, природнымъ и Гражданскимъ законима.

При самомъ началу заведенія уніатске школе въ Далмацы у Граду Шибенику, удалѣнъ є изъ отечества заслужены стараць Архімандритъ Зелићъ, и то по самомъ повелѣнію царскомъ, а по совѣту Епископа Кралѣвића, онъ є быо знатна духовна особа у своме отечеству, перво что є быо всегда непоколебими каменъ вѣри, а друго что є чинію довольно и услуге своме отечеству, отправляюћи долговремено дужность викарія у истой Епархіи; онъ є удалѣнъ нарочито, за да небы могао народъ возбуждавати противъ Уніе; онъ є живіо у Бечу подъ присмотромъ полицайскимъ до саме нѣгове смерти.

Императоръ Франць у овомъ случаю нѣ придерживавао се оіи божественый ріечи, кое

говоре : гласъ народа, гласъ сына Божія, а были су му вѣрно у виду и у срдцу закони Діоклитіанови у призрѣнію христіанства православнаго вѣроисповѣданія. Напослѣдокъ шта є одъ тогъ изишло? Ништа друго, него што є вѣдѣло правительство предъ собомъ невинне жертве пристрастне политике! кое не едно-кратно видіо є Кабинетъ Бечки за истіи предметъ предъ собомъ такове. Видѣћи да толики народъ страда невино све то выше, и то чрезъ едногъ законо-одступника Епископа Венедикта Кралъвића, и неимаюћи надежде никакове но законно правителственно правосудіе, и да се немогу никакo освободити бѣде и напасти рѣшесе неки изъ огорченія посягнути на жизнь самога Епископа Кралъвића, као виновника страдація народнѣгъ; но судба нѣгова предостерегла га є отъ такове участи, и оставила га є у животу, за да га на дальнѣйше вріеме мучи и гризе совѣсть, као злодѣя проузроковавшаго толике бѣде и нещастія; а на мѣсто нѣга лишени су жизни Директоръ, и еданъ професоръ отъ истогъ Семинаріума, такођеръ и плацъ Маіоръ Шибенички. —

По убіенію истіе, Епископъ Кралъвићъ остави свою резиденцію и побѣгне у Задаръ ради сигураціе свога живота, и по немногомъ истеченію времена отправи се у Италію, гдѣ и по нынѣ живи. — Семинаріумъ уничтожи се, професори Уніяти оставиши

у животу врате се у Галицію, а народъ оста-
не по прежи́му. Али многи страдалису и
подпали подъ судъ (или справедливіе каза-
ти инквизицію) као созаклетници истога уби-
ства, изъ међу осталии єсть єданъ почте-
пѣйшыи и добры протосингелъ Кириль
Цвѣтковићъ, коєга є Кралѣвићъ истіи наи-
меновао быо у нѣговомъ проекту за Вика-
рія у Боки Которской, и царъ самъ потвер-
діога; но будући да се онъ ніє хотіо прии-
мити таковє должности, предваренъ бывши
отъ нѣвоєго пріятеля, знающаго сущность
дѣла, подъ каквымъ видомъ опредѣляему
се такова служба, а то єсть быти орудіє
злодѣйскихъ замисловъ! оваї отказъ про-
узроковао є, да є найвыше пало подозрѣніє
на нѣга, да є онъ знао о таковомъ тайномъ
созаклетію убиства. Онъ є быо четири го-
дине у тавницы задарской затворенъ, а по-
слѣ того изашламу є и пресуда, да се лиши
духовногъ званія, и двадесетъ година на пу-
бличну роботу да се отправи, кое и приве-
деное у исполненіє. — Осталии многи по-
умирали су у тавницама, а неки спасали се
бѣгствомъ у турецкомъ царству.

Боже всемогущи! незиамъ хоѣли по-
томство вѣровати, да у просвѣщеномъ сто-
лѣтію нашемъ, и устроеномъ христьянскомъ
царству австрійскомъ, принуждени будући
христьяни православнаго вѣроисповѣданія,
искати прибѣжище кодъ варвара.

Ясамъ учинію коликоміе было могуће, и
 обстоятельства позволявали, остаемн пакъ
 іошъ една желя, да овай матеріаль неоста-
 не у тайности, него да кои отъ наше браће
 комъ в Богъ дао средство и способность,
 у свое вріеме да употреби на общу ползу свое
 націе.

*Высокопреосвященѣйшій Господине
Архіепископе и Митрополите !*

Часть православнаго стада христова жителствующа въ Далмацій, Боки Которской Рагузи и Істріи около 70,000 душа данасъ пострадало е, како е и далеко вѣдомо, подѣ многолѣтнимъ лишеніемъ своего Архіпаствыря, многолѣтна свакояка утѣшенія въ вѣроисповѣданіи своемъ, моравши даже (примѣръ може быти безъ втораго на свѣту) у выше свои церкава римскіи водружень держати олтарь, и на нѣму повседневно западнѣга богослуженія сносити отпра-
вление.

Очевиднымъ вознегодованіемъ на та толика самага сміловавшагося намъ промисла божія, и нѣговимъ нечаянымъ мановеніемъ, добилисьмо на конецъ тому десять лѣтъ, како е такожде вѣдомо, и мы на подобіе проче тамо, и у самой турецкой единавѣрне братіе наше, своего Епископа у особи Г. Венедикта Кралѣвича ; Радость наша христьянска была е безъ сравненія, и токмо нами свойствена, гдѣсу толике успомену остале претерпѣне горести

Но увы ! радость свѣтла наша, као младца црвомъ подгризена скоро е стала венути, и изсохла е до недуга, и веѣъ данасъ

преобратила се намъ у окорѣлу черну жалость.

Съ уязвленнымъ сердцемъ, съ духомъ смущеннымъ, и съ очима слезными пицемо ово: вопиюћи къ Высокопреосвященству Вашему съ оныма ріечима, съ коима се вопіе къ Богу: заступи, спаси, сохрани твоею благодатію.

Епископъ Венедиктъ до данасъ Епархію устроіо ніе, какосу устроене тамошиѣ, ніе основао консисторіумъ, кога є бытіе съ нѣговымъ бытіемъ нареждено єднимъ указомъ, ніе се постарао ни о каквой правилной школы, что є была перва потреба у овой запустѣвшей Епархіи; но напротивъ тога римляномъ є нѣгове резиденціе ближнимъ, спомоществовао проповѣднике и учителѣ церковне музике плаћати, и самъ тамо ходіо слушати, и явно колѣно-преклоненіе, и рукъ омоченіе въ воду по обичаю римскомъ выше пута, и на выше мѣста творіо.

Онъ є одобрію, что здѣшны Губерніумъ издао є заповѣсть, ако бы єдна римлянка за нашегъ, или наша за римлянина пошла, да ихъ бракосочетати мора римскіи священникъ, на кое се хотѣло священство наше съ народомъ ополчити, и пресѣћи по правамъ нашимъ, коясу намъ явно отъ бывшаго владѣнія Венеціянскогъ дата, и зато позвали су се на совѣтъ къ нѣму, како мораю за оваки намъ противный поступакъ

владати се, и кому пристойну тужбу приніе-
ти имаю? на кое имъ є строгимъ начиномъ
отговорію, да ни єданъ нейма нигдѣ за тако-
вый царскіи налогъ дерзнути ни найменше
супротивленіе чинити, слѣдователно, что
подъ реченымъ Венеціанскимъ владѣніемъ,
моралисмо терпѣти, да римскіи священницы
неправильно, до неке части пута наше мртва-
це спроводе; отъ когасмо се были освобо-
дили, посредствомъ Австрійскаго владѣнія,
када є щастливо первый путь въ году 1797
ову провинцію покрило; а онъ Епископъ
Кралѣвиѣ, противу ове намъ свободе, при-
своію є неку власть, и дозволю є не давно
римскимъ священникомъ въ Шибенеку, спро-
водити и отпѣти погребеніе Владимиру сы-
ну Г. Конта Марка Мирковића, сущіи нашегъ
православно-восточногъ неуніатскогъ вѣро-
исловѣданія. Онъ є навѣтовао да намъ уки-
не монастыре, кои су до нѣга собственно
сачували благочестіе наше у овимъ странама.
Онъ є навукао на себе правично, отвраще-
ніе свію свои Епархіана, своимъ чужденіемъ
отъ нихъ, (выше пута псуюћи ихъ явно съ
престола Архіерейскогъ въ церквыи съ раз-
личитимъ блядословіемъ, и на конецъ упо-
добляваюћи ихъ безсловеснымъ скотамъ)
а приверженіемъ, и денонощнымъ обхожде-
ніемъ съ особами западнѣ церкви, великомъ
частію и таковими, кое су обще вѣдомо враж-
дебне церкви нашей, Онъ є у резиденціи

своіой нашъ присный соблазнитель, своими пированіями дневними и ноцными, даванѣмъ музика и плясанія, кое вреѣа очи и нрави и самимъ римо-католикомъ. Онъ є отъ свега реченога зла съ єдне стране, многовыше зла съ друге стране є нами учинію, или ставію се да намъ учини, осилію се нечинолѣпно, стекши овдѣ яко пріятеля (докму трає среѣа) пружію се до у Бечъ, камо є у зли часъ и ишао ; пріетнями са владѣніемъ здѣшнымъ верховнымъ, и съ самымъ царемъ заплашію є све Епархіане, и сбію ихъ у дѣйствиелну краню тѣсноту, и безъ помощну неволю. — Праведный Боже! Єли могуће, да цесарь нашъ, или нѣму подвластный кто, у исто врѣеме, кадъ по осталой Монархіи дає єдиновѣрнымъ нашимъ толеранцію и свако покровителство, насъ хоће навлащъ да мучи у вѣри нашей, насъ равному поддане, и безъ сваке наше у овомъ смотрѣнію кривице и найманѣга повода? коисмо вовѣкъ царству нѣгову привржени, и лѣта 1809. отъ бывшаго французскаго владѣнія многіи животомъ и имѣніемъ пострадали, како что є добро єго к. к. величеству познато.

Онъ Епископъ Кралѣвиѣъ, между тѣмъ у Бечу съ нѣкимъ, кои му є и 2000. форинти у сребру ежегоднаго додатка прибавію къ плати, и къ тому за нѣгово отшествіє и дошествіє изъ Беча 5000 форинти у карти, и 2000, у добромъ новцу за трошкове

истога путешествія дао. — Сковао е дѣй-
 ствительно пропастный (ахъ! себи, а не намъ)
 ковъ, да поуніати свою Епархію. Имамо вы-
 ше нѣгови слова и поступака, откриваюћи
 намъ то нѣгово злоковарно предпріятіе, пре-
 выше свега естъ, что су му већъ дошли
 нымъ исканіи лже учителя за нѣговъ бого-
 словскіи Семинаріумъ, четири уніятска свя-
 щеника изъ Галиціе чрезъ Лемберскога Ми-
 трополита, гдѣ су се неко време и бавили,
 ожидаваюћи докъ имъ браде нарасту, и докъ
 су учинили отчасти познанство въ серб-
 скомъ языку, за лекче насъ прелщеніе и ны-
 ма въ дѣло произведеніе за кое су позвати;
 донесшему заедно въ одеждама и црковнымъ
 сосудима дарова около 12.000 таліера. Семи-
 нариумъ има быти на Латинскомъ и Немец-
 комъ язицыма, како нашъ народъ неће ра-
 зумѣти; и почемъ изъ нѣга изиђу новы
 Богословы, непресѣкновено утвердіо е, да
 тадаи на степенъ Діаконства и Священства
 производити ихъ а не друге, ако бы и рав-
 ны имъ у науцы будетъ, онда топрвъ
 Кралѣвићъ намѣрава и консисторію устро-
 ити. Онъ е потому и великіи капиталъ нашъ
 нами похитію, не нѣму, но намъ 70,000 ду-
 шамъ декретиранъ е отъ бывшаго францу-
 ского владѣнія, како самъ онъ, тако и Се-
 минариумъ, и како е премилостивый цесаръ
 австрійскіи по нашему прошенію потврдіо
 намъ нѣга, такоѣръ и плату му, и да е онъ

честно поступаю, бы безъ сумнѣнія и Семинариумъ позволѣнъ нами а не уніятюмъ у овой Епархіи не сущимъ, нити како се уздамо у Бога, и Ваше Высокопреосвященство разплодити се могущимъ. Мы ниподкой начинъ вѣровати неможемо, да є ова стварь чисто и быстро вѣдома Ёго к. к. Величеству. Онъ є Кралѣвиѣ науміо издѣйствовати, да послѣ неколико времена, ако бы кои нашъ тражіо какову царску службу, да му є недаду, ако неѣ быти уніятъ; и кадъ бы кои овога пріиміо се, и послѣ се раскаяю, да отъ власти политическе будетъ казнѣнъ за примѣръ другима; обаче колико годъ онъ ово оснива на помоћи отъ великіи особа при здѣшнѣмъ земальскомъ владѣнію, и отъ Министра Шаурау у Бечу, мы невѣруемо да ѣе овый мужевинѣму за хатаръ учинити такови коракляи, противанъ садашнѣму духу монархіе австрійске, у коіой, хвала Богу, и нынѣшнѣмъ цесару, имамо повсюду нашій єдиновѣрный све товыше у свакога рода чиновима.

Онъ є напротивъ тога у состоянію учинити, чега се мы вѣма убояємо, кадъ му никто nebude давати свое дѣте у нѣгову уніятску школу, онъ за започети ову, употребыѣе свое у турской обично му бывше насиліе (збогъ кога є морао отонудъ и побѣѣти) и наѣиѣе способъ даму се налови, ако не ине дѣце, а оно сирота толико, ко-

лико жели за школу овдѣ, такођеръ по нѣгову обећаню у Бечкіи конвѣтъ, Заиста съ едне стране естъ бояти се много отъ човека, кога данасъ видимо у толикомъ раскриленію ондѣ, гдѣ е недавно у церквий торжественно проклетству предавао Императора Австрійскогъ Франца, и гдѣ е на нѣки начинѣ, крестъ водруженъ носіо противу войске австрійске, и кадсу га заплѣнили были, и тамо отвели до Осѣка. Но онъ е съ друге стране быо голо чедо среће, и докму ова пѣва, и садѣ моћи играти: али кадга позна цесаръ, ахъ! цесаръ Бога ради! нека га позна колико може скоріе.

Мы Ваше Высокопреосвященство, пріеѣмо главе и сва имѣнія наша изгубити, не жели подѣ именовъ уніятства и измѣненію закона остати. До данасъ нигдѣ между нами уніятскогъ имена ніе было, и отъ данасъ пакъ нипошто неѣмо ихъ между нами да се укореняваю сносити, и да за интересъ и славолюбіе едне странне изъ чужегъ царства, безъ ніедногъ темеля избѣгшей особи, мы то имамо терпѣти; и да пакъ онъ насъ около 70.000 душа има продавати; кои емога отъ турске сыле сачувати, и на степенъ превысокій возвысили, съ оградомъ прекрасне палате, и изрядныхъ до самага царя особъ сочленами; и да заслени хитро-коварнымъ, и таиннымъ нѣговимъ уведеніемъ уніятства, Ахъ! превѣчна промисли и цесарска пра-

вицо, можели за хатаръ Венедикта Кралъ-
виѣна оволики множественный народъ по-
страдати?

Утѣшите, ахъ! утѣшите насъ верхов-
нѣйшый у к. к. монархіи архіпаствѣю, и
превеликій и милостивый отче нашъ, и уто-
лите скориму посредствомъ Вашимъ меж-
доусобну бранъ у име закона, Далматинскій
нашъ народъ тако яко пламѣи и хучи, аки
землетрясенія єсть, но прежде нежели гласъ
свой изблюе, и огнемъ стане палити, пред-
варите Милостивѣйшый Архипаствѣю, ти-
хій и радостный облакъ монархове милости
на насъ послати, и росомъ свободе у све
наше уязвлєне пункте ради вѣроисповѣда-
нїя, да огань между нами горящїи угаси.

Верховнѣйшый Архипаствѣю све про-
че толике єдиновѣрне братіє наше у овой
монархіи! Тайни дѣйствителныи монарховъ
совѣтниче! повторително и умильно проси-
мо умилосердитесь о нами, ибо вода воз-
лїяся до души нашея, зато аки Петаръ ко
Христу воцїемо къ Вамъ: Спасины да не
погибнемъ, и надведите очи монархове надъ
напастъ нашу. Изгинули бы благочестїю
нашемъ онїи, кои бы се поуниятили, изгиб-
нутѣ Монархіи онїи, кои се имамо отселе,
а сви заедно страдатѣ у просвѣщено сто-
лѣтїе, у непросвѣщеномъ царствѣ кое намъ
є край куѣе. — Люто совѣсти узнемиренїе. —

Словомъ умилно и колѣно-преклонно молимо
по святому Евангелію пастыря добра : быв-
шіи нашъ пастырѣ, сада в волкъ : Ваше Вы-
сокопреосвященство сада в упованіе наше,
и есмо у милость пдовергаваюћи се.

1.

*Преписка Далматинскогъ Епископа
Краљевина са аустријскимъ правителствомъ о Уни.*

Monsignore!

Per deliberare con maturo consiglio intorno alla realizzazione di noti progetti, su quali Ella ebbe ultimamente l'onore d'intrattenere Sua Maestà, si è ritenuto essere indispensabile la di Lei presenza in Vienna, onde per una parte accelerare le operazioni preliminari che occorressero, e ovviare per l'altro agli equivoci e alla incertezza di un lungo carteggio. Ho quindi umiliato a Sua Maestà l'Imperatore analoga proposizione, a la Maestà Sua si è in oggi degnata di graziosamente approvarla.

Già si intenda che il viaggio non deve essere menomamente a di Lei carico, ma bensì fatto a spese pubbliche, Sua Maestà si è pure degnata di ordinarlo; a questo fine Ella si compiacerei rivolgersi riservatamente a Sua Eccellenza il Signor Governatore Barone di Tomasich e in Sua assenza al Sigr Barone Kruftuzki da me prevenuto, e dal quale la verranno in anticipazione pagate al momento Fiorini milla.

Sentirà per altro, Monsignore, che è di tutta convenienza, che si ignosi da chichessia l'oggetto non solo del viaggio, ma la stessa di lei chiamata. L'allarme il sospetto potrebbero nascere facilmente, e noi dobbiamo allontanare l'uno e l'altro.

Quindi è che apparentemente il viaggio deve essere intrapreso come di proprio libero moto, e colorito con tutto altro pretesto, quale sarebbe quello di sollecitare personalmente l'argonizzazione dell di Lei Seminario, cui ella attacca un particolare interessamento. — Senza altro aggiugnere, la di Lei avvedutezza saprà anche su questo particolare prevenire e dirigere in tempo l'opinione publica. E nella lusinga di presto rivederla, me pregio Monsignore d'assicurarla dell'alta mia stima e distinta considerazione.

N° 1.

P. S.

Viena 26 Agosto 1818.

Saurau. m. p.

2.

Illustrissimo e Reverendissimo Monsignore.

Mediante Osseguiato dispaccio di Sua Eccellenza il ministro conte di Saurau io sono stato incaricato di trasmettere a V. S. I. e R. la qui unita lettera, colla quale Ella viene invitato a ridursi a Vienna. Essendo espressa volontà superiore, che tale invito risti scrupolosamente segreto, e che V. S. I. e R. eseguisca il viaggio in questione col manifestato intento di sollecitare l'affare relativo al di Lei Seminario, così occorrerà ch' Ella produca a questo I. R. Governo una petizione, colla qua-

le, senza far menzione di quanto colla presente mia ho l'onore di accennarle, Ella domandi il permesso di poter trasfarsi a Vienna, per il suespresso motivo, ed indichi la perssona a cui durante la di Lei assenza dalla Provincia. Ella pensa di affidare la direzione degli affari della Sua cura. Io avrò cura, che il richiesto permesso le sia solecitamente accordato.

Io sono di più autorizzato di anticipara a V. S. I. e R. Fiorini mille per le spese del viaggio. Ma siccome io non posso spedirle una tale somma a Sebenico senza compromettere il raccomandato segreto, cosi io la trattengo presso di me, colla lusinga, che prima di partire per Vienna, Ella vorrà ridursi a Zara, dove avrò il bene di contargliela. — Ho l'onore di confermarmi con distinta stima a considerazione, di Vostra Signoria Illustrissima e Reverendissima.

Divotmo Obbligmo Servitore

Zara 25 7bre 818.

B. K.

All Illustrissimo e Reverendissimo Monsignor
Benedetto Kraglievich Vescovo del Rito Greco

a

Sebenico.

3.

P r o g e t t o .

Il sottoscritto vescovo, intento sempre ad operare da parte sua per il miglior ben essere della Diocesi alla debul sua cura affidata della

Religione, e dello stato, trovasi pienamente disposto di corrispondere per quanto gli sarà fatto possibile alle benefiche intenzioni di Sua Maestà l'Augusto nostro Sovrano, riducendo ad una perfetta unione la chiesa Greca nella provincia della Dalmazia, Albania, ed Istria, con quella del Rito Latino, riservato sempre il proprio suo rito. Egli non potrà che chiamarsi quel proletto dalla Divina provvidenza se a tanto potrà felicemente giugnere. L'ignoranza in cui stà da più seccoli miseramente nuotando tutto il suo clero e popolo, fà succedere l'avversione a l'ostinatezza per un sì utile scopo, in una gran parte degli stessi; sinche egli, perfetto conoscitore accelerare, di ciò è intimamente convinto, che l'unione delle due chiese possono effettuarsi che pocco a pocco. Questo pensiero stà del tutto attaccato al suo cuore; egli sarebbe di masima mortificazione l'essere alla circostanza di allontanarlo forse per sempre, se si urtasse nello spirito attuale della nazione. — Le disposizioni tutte per una tale riunione ussir debbono dalla educazione del Clero, al di cui contegno senza grande difficoltà ed inavedutamente quasi a del tutto facile che si presti la popolazione. — Per effetuarne una tale istruzione colla più possibile solecitudine, egli è pronto di chiamare quei pochi giovani sacerdoti si regolari, che secolari di buon indole, che si trova avere, nel suo Seminario (sempre che la M. S. si degni accordarlo) sotopo-

nendoli per alcuni anni ad un'istruzione conveniente ai loro talenti, cognizioni, e bisogni. Mancando però nella di lui Diocesi valenti istruttori; non sarebbe male a proposito, che la clemenza di Sua Maestà abbassarsi volesse mandar ivi per maestri d' sufficienti sacerdoti di Rito Greco unito della Gallizia a spese del Regio erario, al di cui carico dovrebbero essere sostenuti anche i sacerdoti studenti nel Seminario anzi ciò inplorà. — Rendesi d' altronde indispensabile la conoscenza per parte di questi istruttori della Lingua Illirica comune nella Dalmazia. — Adottrinati essi abbastanza, persuaso di loro buoni sentimenti, avra egli cura d' impiegarli come Parochi, e di pregare la sovrana bontà che migliorata sia la loro sorte coll' aumento di 100. — 200. Fiorini alli tenui loro proventi parochiali. Non sarebbe anche male a proposito, ma anzi molto converrebbe un' annaloga emolazione per alcuni attuali curatori, ch' egli a suo tempo farebbe noti, sulla di cui buon indole e Zelo egli si potrebbe compromettere d' una corrispondente coo-perazione. —

Conossendo egli che gli studj preparatorj alla Teologia ciò è quelli di Ginnasio, e di Filosofia non possono per la Gioventù Greca esser differente dal generala sistema d' istruzione, desiderebbe, per facilitare anchora lo studio alla Gioventù di suo Rito domiciliante in gran numero nella vicinanza di Sebenico, che in

questa città venissero organizzata a pubbliche spese le classi di Grammatica, e Retorica, tanto per l'istruzione della gioventù Latina, che della Greca: a che venissero stabiliti d' stipendii sufficienti per i Giovani poveri studenti o nell' Ginasio o nella Filosofia, facendo partecipare di tale beneficio anche a proposizione la Gioventù Greca in un gran parte povera, ed incapace senza questo sussidio d' applicarsi allo studio negli istituti pubblici, sarebbe di sua compiacenza che terminato il corso di Filosofia gli candidati del sacerdozio venissero ammaestrati, almeno per alcun tempo, nel seminario a lui concesso, ritenuto sempre che i maestri siano come si è detto di Rito Greco unito chiamati dalla Galizia; sendochè nell' attuale posizione la sua nazione non avrebbe verso i sacerdoti educati ne' Seminarj Latini quella indispensabile confidenza, devoluta al clero per gli effetti del suo ministero.

Nello stesso fratempo si potrebbero anche mandare colla beneghissima permissione di S. M. alcuni chierici dei più distinti per genio applicazione e condotta nel convito di Vienna, affinchè fato l' intero corso Teologico nell' università, meritata la Laurea Dottorale, servir possono nel loro ritorno alla patria per gli impieghi i più importanti della loro Diocesi.

Se d' altronde la prevenerata M. S. non trovasse oportuno d' accordar ad esso vescovo, che nel Seminario a Sebenico si continui

per sempre uno studio Teologico, egli promette di aver cura per quei giovani che avranno fatto regolarmente i loro studj preparatorj onde mandari tutti a pubbliche spese nel convitto di Vienna per fargli frequentare lo studio di Teologia nell' università. — Egli però tutto spera nella clemenza di Sua Maestà.

Assicura di poi, che non sarà per ordinare giammai sacerdoti ne regolari ne secolari senza che fatto abbiano nelle via regolari gli studi rinchiesti per sacerdozio, secondo le discipline dell Impero Austriaco; come anche fino a questo momento procuro d'oservare per quanto gli fù possibile. Renunzio anche all' istituzione del suo cattedrale capitolo fino a tanto che la sua Diocesi comincia atrar gli potrà sacerdoti tali, da cui potrà servirsene con ogni sicurezza nella sua viste, corrispondenti sempre alle mire dell augusto suo monarca, e ne' cosi di tutto necessita quando abbisognasse del consigli assenzo d' un consistoro, egli lo radunerà nel momento frai sei più circovicini Parrochi. La Provincia delle Bocche di Cattaro e di molto distante da Sebenico sua residenza; si chè rendevissi affatto indispensabile la collocazione d' un provicario. L' attuale che ivi risciede, Padre Archimandrita Nicanoro Boghetich, e di condota irriprensibile; ma attuogenario di nessun studio, e ed inconseguenza immenso nei pregiudizj; ragione per cui non puo farsi alcun calcolo

sopra la di lui persona pelle operazioni intenzionate. Starà però a cuore del Vescovo per disporlo ad una volontaria renunzia, non avendo egli alcuna mancanza meritevole di sollievo.— Non converrebbe d'altronde rinpiazare quel posto con un forestiero, subitochè si fa calcolo alla rozzezza di quel popolo, al suo temperamento naturalmente focoso, ed alle cautele che si rendono necessarie per la vicinanza del Vescovo del Monte — Nero —. Contando però esso Vescovo sul carattere e sul attaccamento d'un suo allievo sacerdote giovane, ma di condota savia e virile attualmente Paroco in Sebenico, e sempre convivente con esso lui Padre Cirillo Zvietcovich Prottossingello Vescovile, si propone, assicuratosi però in prima della sua attaccazione di nominarlo, e presentarlo alla conferma di S. M. in Vicario della anzidetta Provincia. Queste sono le misure che il sottoscritto Vescovo crede le più convenienti per cooperare all'unione del clero e popolo della sua Diocesi, con quella della chiesa Latina; e ciò non cui istante, ma nella forma suespressa, come la più speciativa, la più sicuro, la più dolce, per condurre gli animi inavvedutamente al desiderato scopo, senza urtarli facessi.

Restaranno forse, ed anzi senza dubbio, dopo tutte queste misure di recedenti ancora; ma di pocco numero, ignoranti benché senza alcun impiego, e per conseguenza di niuna in-

fluenza. Se si lasciassero poi trasportare di fanatici pentimenti, allora dipenderà della Governativa autorità locale di prendere quelle misure che saranno atte per abbattere le loro macchinazioni ai loro ragioni.

N. 2.

p. s.

Vienna 29. Novembre 1818.

B. K.

4.

Reverendissimo Monsignore!

Sua Maestà si è graziosissimamente degnata di accordar a V. S. R. un assegno di 5000. fiorini valuta di Vienna per indennizzazione delle spese accorrenti nel di Lei soggiorno in Vienna sino alla fine del mese corrente.

Mi dò l' onore d' avvertire V. S. R. che l' I. R. camera aulica universale ha già rilasciato l' ordine alla cassa Camerale di corrispondersela verso propria quietanza, questa somma però col difalco dei 2000. fiorini ch' io ebbi il piacere di sborsare a Monsignore a conto dell' assegno che nell' istesso tempo impetrai da Sua Maestà.

Vostra signoria Reverendissima vi trova ora al caso di ritirare verso quietanza della cassa Camerale la somma residica d' fiorini tre milla, e mi fò dovere di restituirle quì ochiusa la ricevuta provvisoria ch' ella mi eb-

be a consegnare sugli anticipatigli due mille fiorini. Mi servo di questa occasione per esprimerla la mia stima e consideratione.

N° 4.

p. s.

Vienna 20. Gennajo 1819.

S a u r a u.

5.

Reverendissimo Monsignore!

Le osservazioni espote da V. S. R. col suo foglio dei 29. Novembre del anno scorso sotto i mezzi da impiegarli per effettuare colla maggior facilità l'unione dei Greci non uniti della Dalmazia al Rito latino, furono da me sottoporle a Sua Maestà per quelli determinazioni, che la medesimo avesse trovato a tal scopo convenisuti. —

Fatto riflesso a quanto V. S. R. ha suggerito di opperare per la divisata unione, Sua Maestà si è compiaciuto di prendere le seguenti determinazioni:

1. Dalla Galizia saranno destinati per la Dalmazia tre sacerdoti di Rito Greco unito, i quali assennerano in Sebenico l'istruzione del clero Greco nella Teologia di modo, ch' l'uno d' essi insegnerà le materie bibliche e Dogmatiche, l'altro la storia ecclesiastica col diritto canonico, ed il terzo la Teologia morale e la pastorale.

2. Tosto che questi professori saranno arrivati in Dalmazia, e obligata V. S. R. ad aprire in Sebenico il suo Seminario, a chiamarvi quei sacerdoti e chierici del Suo Rito che V. S. R. troverà capaci di una migliore istruzione, l'erario dello stato sosterrà le spese tanto di maestri, quanto dei allucini come anche del riottamenta e della montatura occorrenta della fabricca previo un conto preventivo appressimativo da compilarsi da V. S. R. d'onde produrlo al Pressidio Governiale.

3 Permette Sua Maestà, che V. S. R. possa impetrare a favore di quei Parrochi del suo rito, che si prestano di buon animo allo scopo dell' unione, con assegno della cossa dell'erario oltre al loro tene apuntamento, il quale potrà esser portato ala somma di annui cento o due centofiorini. avuto riguardo all' entrata dei loro beneficj ed alla loro condotta.

4. Saranno fissati dei sussidj per agevolare le studio nei Ginnasj, e di Filosofia nella Dalmazia a quei giovani tanto di rito greco che latino, il quale avendo molto talento, ma mancano di mezzi di fortuna. Inoltre Sua Maestà si e degnata di autorizzare V. S. R. di proporre per essere mandati nel C. R. convitto di Vienna a carico dello stato dei giovani chierici di particolare abilità e deligenza, e forniti dei necessari studj preparatorj.

5. Sua Maestà ritiene a notizia la dichiarazione di V. S. R. di volere provertinare la

fermazione del capitolo Cattedrale sino a tanto che non si potranno rinvenire a tal oggetto dei individui per coltura qualificati. Sua Maestà permiete inoltre che qualor l' Archimandrita Boghetich avesse rinunciato al Provicariato di Cattaro, vengo posto per tal uffizio il benemerito sacerdote Chirillo Zvietcovich coll annuo appuntamento di tre milla lire.

Sua Maestà ha poi ordinato, che V. S. R. debba trattare tutti gli affari relativi all' oggetto della premeditato unione col pressidio del Governo della Dalmazia.

Oltre mille fiorini in moneta fina accordata a V. S. R. per le spese del viaggio sin a Vienna, e delli cinque milla fiorini valuta di Vienna pel suo mantenimento in detta città, si e compiaciuta Sua Maestà di assegnarla altre milla fiorini moneta di convenzione pel ritorno alla sua Diocesi, che ad ogni momento possono essere levati dolla cassa generale camarale verso la rispettiva quietanza.

Al di lei segretario Marco Ruggeri, Sua Maestà ha accordato pure benignamente la rimunerazione di cinqu cento fiorini moneta di convenzione, risservandosi ulteriori favori ed cui impiego convennevole quando egli continue a rendersi benemeritto della buona causa. Finalmente Sua Maestà a condissera di aggiungere all' annuo Sua dotazione di quindici milln lire, altre cinque millo lire annue.

L'assegno della medesima, sar à fatto nella cassa cui si aspetava.

Col questo incontro per R. protestarmi con tutto stima e considevazione di V. S. R.

N. 3.

p. s.

Vienna 4. Febroio. 1819.

S a u r a u.

al Guvernatore Tomosich.

6.

E c c e l l e n z a !

Doppo un viaggio felice grazie rendendo all' onnipotente eccomi ritornato alla mia residenza. Se i giorni santi in cui siamo non mi tenissero occupato nelle ecchlesiastiche funzioni quadragesimali mi portaci tosto costà onde avere l' onore di riverire V. E., che con mio piacere sento star bene.

Passate però le Pascali feste mi sarò costà di effettuare un tale piacere; a tale mia venuta rimetto anche di parlare sulo notal argomento. La prego frattanto, Eccellenza, d' acetare la presente come porto di quello stimmo che la professo e di credermi a tutte prove. D. V. E.

M. 5.

p. s.

Sebenico 5- Aprile 1819.

Umilise Servito

B. K.

Monsignore Mio Padrone Stimatissimo !

Eccomi dop qualche ritornato alla mia residenza in seno amici diocesani dopo il viaggio di pressoche un mese, che grazia rendendo all' onnipotente mi fù felici aggravando di mente la mio salute. La vicinanza delle sante Pascali feste mi trattiene qui a causo dell' ecclesiastiche funzioni d' questi giorni santi. Appena però passati mi porterò a Zara, onde avere l' onore di inchinare S. E. Tomassich, e secco lui abboccarmi sul noto oggetto per potermi dare nel' istanta alla formazione del Piano di spese per ristauero, ed altre spese necessarie come siamo rimasti d' accordo. Da colla mi d'aro l' onore partecipare di Sebenico a Sua Eccellenza l' ottimo nostro ministro, a cui pregola di presentare i miei ostegni.

L' aspetto mi riesse bon. I primi albori mi denotano un giorno aveno ! Deh ! lo faccia Ciclo ! e possono coll' ajuto Divino le mie cure ottenere il desiato effetto ! I miei Greci mi accolsero col massimo del contento, dimostrando la gioja che li accompagnava pella grazzia ottenuta del Clemente nostro Cesare, e l' assicuro che la contentezza e il sentimento loro m' intennirano.

Il mio segretario s' accord con sentimento alla di Lei bontà. Accetti frattanto Monsignore, la prego l' assicurazione di questa par-

ticolare distinta stima che la degno di lei persona merito, she mi fa essere a tutte prove.

N. 6.

p. s.

D. V. S.

Umilismo Devotiso Servite

Sebenico 9. Aprile 819.

B. K.

B.

N. 592.

P. P.

Monsignore!

In conseguenza di venerato foglio ministeriale di sua Eccellenza il Signor Gran Cancelliere e Ministro dell' Interno conte di Saurau del 16. corrente, io mi pregio di partecipare a Monsignore, quella disposizione, che Sua Maestà l' augustissimo nostro sovrano si è degnata di amanare riguardo ai sacerdoti di Rito Greco Unito destinati per professori nel Seminario, di cui parlava il mio foglio di jeri N. 586.

Sua Maestà si è degnata di approvare, che il Canonico Stupiutski venga spedito a Sebenico, qual Professore della morale e della Pastorale Teologia, e qual direttore del Seminario, essendo egli riguardo alla Sue morali ed intellettuali qualita ed anche riguardo al Suo rango meritevole di questo posto ed abile a sostenerlo, che qual Professore della Isto-

ria Ecchlesiastica e del diritto canonico venga spedito Giacomo Cystinski, e qual Professore della studio Biblico e della Dogmatica Giacomo Girovski — che d'altronde venga trascelto e proposto delle scuole in Dalmazia, ed assistere alli altri tre Professori secondo il bisogno nell' esercizio della loro attribuzioni ed a suplirli in caso di malattia.

Vengono fissati per determinazione Sovrana al Canonico Stupiutski annui 1500. Fiorini, ed al' ogniuno degli altri tre 1000. fiorini, tutti quatro godono quartiere e costo franco. Vuole finalmente Sua Maestà, che i predetti quatro Professori, i quali eccettuato il Girovski che gia si trova in Vienna, ricevero per mezzo del Mitropolita di Lemberg l' ordine di sollecitamenta recarsi a quella capitale, vi si trattengono per fargli cressere le barbe, e dar prove della conossenza della Lingua Illirica, ed Italiana per dar entrare con buon successo nell' esercizio della incombenza, a cui suono chiamati. Io porto ad interinare notizia di Monsignore queste benefiche sovrane determinazioni, e mi raffermo con tutto il rispetto, di Lei Monsignore.

M^e 8.

P. S.

Umiliss^o Servito^e

Zara 25. Aprile 1819.

Tomassich.

9.

a Sua Eccellenza Saurau a Vienna
Eccellenza!

Non esito punto, di darmi all' addepi-
mento del mio dovere, non l' ho fato tosto
della mia residenza inquantoche attendeva di
esser in grad di portare a conossenza dell E
V. il qualunque incominciamento d' nostri
affari, come scrissi da Sebenico al Sigr Con-
sigliere Instel perche mi graziasse di ciò no-
tificarle, pochi giorni dopo il mio arrivo mi
sono qui trasferito, ansioso di complimentare
S. E. il Governatore, e di principiare ed ag-
gire dietro Pressidiale sua imitazione ho fatto
un rapporto portante il numero del personale
da collocarsi nel Seminario, il locale a ciò
è confacente, e lo maniera di Olloggiare gli
stessi in una sola tenuta.

Il numero di 18. Allunni credei sufficien-
te: un Ecconomo, con Servo in qualità di
dispensiere: un cuocco con un basso serven-
te, e due servi per l' interno, facendo allog-
giare tutti in un stesso locale, unitamente ai
Professori. Credo ch' anche V. E. sarà di
ciò convinto. Ho ricercato ch' un ingegnere
Civile sia stabilito a prendere conossenza dell
locale, e a formare il piano di Fabrica e ri-
stauro per venire all' conossimento della pre-
cisa spesa. Mi sono riservato di combinare
in unione a questo Pressidio un regolamento

apposito per la direzione ed economia interna. Nonostante che sappia che tutto questo verrà sottoposto ai riflessi dell' E. V. ne anticipo io il rapporto. Ho ricevuto l' avviso della decisione sulla scelta e proposta d' un quarto sacerdote per perfezionare i maestri della scuola in Dalmazia, ed assistere agli altri tre secondo il bisogno nell' esercizio della loro attribuzione, ed a supplirli in caso di malattia.

Permetta E. V. la faccia un picciolo riflesso su ciò, giachè la combinazione ci favorisse un quarto individuo di capacità poi agli altri, saria di rispetosa opinione, che a questo s' affidasse la scuola di Lingua Tedesca almeno ne suoi principj, tanto necessario. Io avanzarò sul proposito rispetosa opinione a qu^{to} Pressidio, e l' E. V. inclinata sempre a favorire tutto ciò che è bene, spero, trovata ragionevole la proposta, saria assecondare collo valevole di Lei risoluzione una sì utile e necessaria inchiesta. — L' ottimo cuore di V. E. le disposizioni succenate, l' Istituzione d' un Ginnasio a Sebenico mi fanno travedere un esito felice.

Giunto qui ho trovato con mia mortificazione, ch' l' ordine per l' aumento di pagha non sia ancor arrivata, e credo esser difetto della speditura, sichè spero che non starà molto a giugnere.

Eccellenza, le speranze mi sono propizie. I miei Greci m' accolsero col massimo dalla

gioja. Gli evviva alla magnanimità del nostro Cesare, e i ringraziamenti all' ente supremo per ogni chiesa della mio Diocesi si sono fatti sentire un del trasporto. Essi son vinti di sentimenti di gratitudine, e ciò mi fa sperare. Deh! Dio protegga le giuste mire dell' adorato Monarca, e mi dia forza bastante onde la mia cooperazione sia fortunata! Non mancherò di riverentemente portare trimestralmente secondo l' ordine avuto a conoscenza dell' E. V. lo stato nel quale si trova l' affare. Se qualche volta ne deviasi e lo faccessi più spesso, spero, che col solito della sua bontà saprà compatirmi. Mi stà troppo a cuore Eccellenza, il ben essere di questi miei Diocesani, e vorrei se fosse possibile tutto ad un tratto al retto camino condurli; ma mi è forza ritenere tale mio desiderio, ed adattarmi alla Circostanza lasciando tutto il merito della cosa al progresso del tempo. Il mio segretario, col massimo rispetto si arricorda all' benigne protezioni di V. E. — Mi è di sommo onore e grazia particolare il potermi con riverente stima, e venerazione protestarmi.

N° 9.

p s.

Zara 28. Aprile 1819.

Dell E. V. U. S.

B. K.

Eccellenza!

Il riverito dispaccio V. E. N° 592. del 25. corte mi fa conoscere l'Ellezione dei tre Professori pel Semiuario da Sua Maestà concessomi, e la selta e proposta ch' avrà luocco d' un quarto per perfezione della scuole nella Provincia, ed assistere gli altri nelle loro funzioni in caso di bisogno e di malatia.

Giachè benigno cuore dell ottimo monarca a tutto vollere provvedere, io mi trovo in dovere d' avanzare proposizione a V. E., affinchè appoggiata dalle giusto di Lei riflessi one posso ottennere il benigno desiderato effetto.

Questo quarto sacerdote, ch' esser dovrà della stessa capacità degli altri, ridotte alla loro perfezione le scuole, ommettendo tutti i casi di malatia che potrebbero sgraziatamente succedere, avrà di vacui nelle sue ocasioni non essendo l' occupazione gli altri tre rivolta ch' essi individui per ciascheduno secondo la determinazione presa. E inegabile che a qualunque sudito d' un cosa vasto Impero è del tutto neccessario il conossimento della Lingua Tedesca, che viene fatalmente in Dalmazia poco conosciuta per la mancanza d' istruttori. Essa lingua ci offre del bello in tutte le qualità di letteratura, e nella Teolo-

gia è molto bene avanzata. La conoscenza della stessa, sarebbe cosa ottima per essi alunni preso in tutti i lati, e per poter meglio istruirsi della Leggi Ecchlesiastiche Austriache, e per poter servire agli Impieghi che gli verrebbero affidati, e per tutte quelle ragioni di più che si offre l' affare, che ora si tratta e che V. E. può bene conoscere adesso tutto ciò, io sarei di rispettosa opinione che ne Seminario si offidassa a questo Professore l' Istruzione degli stesi in essa Lingua almeno ne suoi principj.

Le cognizioni di V. E. saprano bene penetrarsi della cosa, son certo, e vorria, assecondando s' utile inchiesto appoggiarlo co-
valevole di lei parere alla sovrana corte per la sua rissoluzione. Mi e grato, Eccellenza, aver l' Onore anche in questa Ocasione d' protestarmelo con leale stima e rispetto. Di V. E

N° 8.

p. s.

Ummilisso Serve

Zara 29. Aprile 1819.

B. K.

11.

All' Ecelso Presidio a Zara.

Eccellenza!

In relazione ad ordini superiori qui si va formando il piano d' un cimitero nella vicinanza della Città.

L' intenzione di queste autorità destinate a tale cognizione, e di stabilire in un angolo dello un luocco ove i Cadaveri Greci possono essere tumulati, dividendo questo dall' altro per i Latini con un muro.

Secondo la mia maniera di pensare, io non ci vedo ragione alcuna che ci conduca a questa divisione. Anzi per le giuste mire dell' Augusto sovrano riguardo all' oggetto notale io vederei anche questo un motivo sufficiente onde principiar ed aver luogo. more gli uni cogli altri facendo che si quelli del Rito Latino, come quelli del Rito Greco vengono ad essere sepolti in uno stesso luoccale senza divisione alcuna. Questo ci può portare de buoni effetti, sendocchè in questa quisa si fa conossere a tutti due la quasi nessuna differenza, e si dà principio insensibilmente alla desiata e ben necessaria unione, locvante segue a miei principj, e non ometto di tosto portare a conossenza dell' E. V. un tale opinione; affinchè la penetrazione di E. V. e invertitassi nell' argomento faci sospendere tale separazione, addatando il mio parere, semprechè lo trovi giusto. Accetti lo prego, Eccellenza, le più vive assicurazioni di mia stima ch' mi da l' onore di segnarmi.

M. 10.

p. s.

Sebenico 7. Maggio 1819.

Dell E. V. U. S.

B. K.

12.**N. 665.**

p. p.

Monsignore!

In riscontro al venerato foglio 7. Corree **N. 10.** mi pregio di notificarle Monsignore, che io passò oggi il conveniente ordine al Governo, onde l' ideata erezione del muro per la separazione dei cadaveri di Rito Latino, e Greco nel cimitero di Sebenico non abbia ad aver luogo, bastando una separazione dei cadaveri senza un tal muro. — Io ho l' onore di essere con tutta stima di Monsignore.

N. 12.

p. s.

Zara 9. Maggio 1819.

Umiso Serse
Tomacsiich.

13.**Monsignore!**

Il consigliere Instel avevami di già informato del felice di Lei arrivo e prospero accogliimento, allorché ricevetti il pregiato di Lei foglio 28. Aprile p. p. l' assegnamento dell' Annue lire 5000. accordatela à titolo di aumento di onorario, il quale vene finora ritardato a motivo di un giro di cassa, le sarà certamente pagato al più presto. Conosco e

45
prendo la più viva parte allo Zelo col quale ella si adopera per incaminata la nobile impresa con tanto sodisfazione e colla fondata lusinga, che riufriremo ben tosto nel condurlo al bramato suo compimento. Non si fraporrà alcuna difficoltà alla proposta destinazione di sacerdoti, onde insegnare la Lingua Tedesca, il chè si ravvisa opportuno per molti riguardi. Attendo con impacienza col mezzo del Governatore della Provincia il di Lei progetti sullo stabilimento del Seminario: e mi sarà grato di ricevere anche da Lei direttamente le informazioni, che ella si compiacerà di somministrarmi sull andamento de' nostri affari; assicurandolo che io saprò somamente apprezzare le di Lei proposizioni, e valutare i meriti di Lei, e di ciascuno il quale sarà seco Lei per concorrere a dare prove di Zelo e di premura in favore della buona causa. Mi pregio di attestarle la più distinta mia stima e perfetto considerazione, con la qualle mi professo D, V. I. e R.

N. 14.

p. s.

Vienna 12. Maggio 1819.

Obbligmo Suo Servo

Saurau.

14.

All' Ecelso Presidio a Zara.

Eccellenza!

L' Archimandrita Zelich presentò supplicazione inplorante il permesso di passare a prendere le aque minerali nella Bossina a causa della malatia che lo aggravava come dice ed in prova aumette medico Attestato. Io non cessarò ora la descrizione del suo carrattere sempre inquito, sendochè V. E. lo conosse molto bene. Altra volta colla scusa dell' aque inganarò col portarsi invence a Vienna. Chi sà cosa ora si stà pensando in quella mal formato testa. Anche nel mentre si trovava a Vienna egli non ha mancato, come già ho significato vocalmente a V. E. nel mio soggiorno a Zara, di procurare ad intorbidare la tanto utile idea del Seminario. Pensando ora al suo istinto mi venne in pensiero che quest individuo colla sua gita in Bossina possi aver idea di domiciliarsi in Sarraglio, e ponendosi sotto la protezione di quell' Arcivescovo, spargere certe incendiarie nella mia Diocesi, toccando sempre il delicato argomento dell' Unione da lui tanto abbarita. L' idea sarebbe veramente strana; ma da lui si può tutto attendere, perche in fatti se facciamo osservazione al suo fisico egli non dimostra malori tante da esser necessitato a portarsi in altro stato per cercarne la guarigione, rispettando

sempre la pub^{he} Osservazioni, ed e assai sorprendente come in tanto tempo che dimora a Zara coll' esserci più volte portato in Italia non abbia potuto mai ritrovarre volevoli profitti.

Lassiatomi condurre da tale riflessione, che non credo anche mal fondota, nell' accompagnare la sua suplicazione nel' Eccelso Governo significando, che per me non aveva niente al contrario, fui protezione che Impero abbonda d' Aque, e che trovate queste confacenti si potrebbe far conoscere ad esso Zelich errore in cui verse di credere che quelle della Bossina siano le sole.

Io mi fò dovere intanto di portare a conoscenza dell' E. V. il tutto; affinchè lo perspicacità di V. E. maturato l' affare si dia a quelle detterminazioni che crederà le più necessarie, calcolando queste mie riflessioni come effetto di quel zelo che mi anima, sempre pel favorevole conseguimento dell' scopo prefissossi. — Ho l' onore di accertare d' altronde l' E. V. ch m' è di compiacenza il potermi di frequente protestare con perfetta stima, Di V. E. U. S.

N. 11.

p. s.

Sebenico 14. Maggio 1819.

B. K.

15.**N° 762.**

p. p.

Monsignore!

Sua Eccellenza il Signor Ministro del interno e Gran Cancelliere conte di Saurau mi partecipo con venerato dispacio 18. maggio p. p. N° 184- di aver trovato fondata il desiderio esternato da monsignore nel di Lei foglio 29 Aprile a. c. che venga arivato uno de' Professori, che dalla Galizia si recherano a Sebeniso, anche del insegnamento della Lingua Tedesca, a d'esser disposto perciò a proteggere l'effettuazione di questa di Lei domanda.

Mentre io mi pregio di portar ciò ad interinale notizia di monsignore, mi ho l'onore di raffermarmi con distinta venerazione. Di m.

N° 15.

p. s.

Zara 1. Giuggno 1819.

Umso S.

Tomassich.**16.**

a Sua Eccellenza Saurau a Vienua
Eccellenza!

Il riverito foglio 12. Maggio scaduto servimmi di massima compiacenza e di grazia speciale.

Dopo la risoluzione da me data all' Eccellenza V. e invito avuto dell' Eccelso Presidio di presentar rapporto sulla sistemazione del Seminario in quanto ai locali e personale, un ingegnere addetto al corpo civile ho preso il disegno del locale che serve di mia abitazione, ed una porzione del quale è stabilito pel concesso Seminario. Dopo ciò non successo alcun' altra operazione.

1. Questa inoperazione mi rincresse, perchè potrebbe aumentare gli ostacoli, invece d' appiacerli. Infatti; io stò costante nell' oggetto stabilito di non darmi ad alcuna ordinazione Ecclesiastica, ed ho creduto per ciò esenarmi dell' ordinare a Diacono un chierico, per cui ottenuto avevo già il Governiale permesso prima ancora della mia partenza per Vienna: ma giornalmente restono vacanti delle Parochie, che io sono costrette di dar intanto ad economia a qualche Paroco vicino, ce tale é la mancanza di Sacerdoti in questa Diocesi, che al caso l' errezione del Seminario non e sollecita, io saró necessitato di invocare il permesso di fare delle ordinazioni; e cosi involontariamente si manterra sempre quel dato numero di sacerdoti ignoranti cosa tanto pernicioso al conseguimento del bene prefissossi.

Non aggiungo d' vantaggio, inquantochè l' Eccellenza Vostra con Facilità s' interesse.

rà nell' argomento, e ricconosserà la verità dell fatto.

2. Io frattando mi sono occupato colla possibile maggior cautella d' rinvenire qualche giovane da far passare al convitto di Vienna, secondo la benigne disposizioni dell' adorato sovrano. Trovai però imensa difficoltà pensando altremodo ai genitori di staccarsi i loro figli. Dovendo io aggire col massimo della prudenza, ho creduto ben fatto di non dimostrarne grande interesse, ed ora mi sono prefisso di, osservare per un pocco di tempo al quanto silenzio, e nascostamente operare da per me, onde poter riddurmi al caso d' approfittare quanto prima di tanto segnalato grazia sovrana che ci apportará immenso vantaggio.

Crederei mancare a me stesso però in questo frattempo non tentossa d' aggire in qualche maniera almeno sull' oggetto che tanto interessa l' ottimo cuore di Sua Maestà; e che mi stà tanto attaccato. Ho quindi decciso d' in traprendere quanto prima potrò il viaggio per le Bocche di Cattaro. e questo succederà nel mese di ottobre venturo. — Scandeglierò col massimo della dellicateza que' cuori, in' adoprerrò senza espormi per alcun conto assedàr quel Vicario a presentare la proprio rinunzio per poter introdurre frà que Greci il Rever. Padre Chirillo Zvietcovich nominato nel mio progetto, e che ora gradata-

mente senza far travvedere per il momento alcuna cosa stò persuadendo ad accettare quel posto. Al momento che sarà per stacarmi della mia residenza nel render avvertito all' Eccelso Pressidio Governiale di questa Provincia, mi farò un particolare dovere di portare conoscenza anche all' Eccellenza Vostra.

Eccellenza, io dal mio conto non ammetterò giornalmente prestarmi onde l' affare dell' Unione prenda un buon inviamiento, l' assicuro come non ho ammesso anche finodora, le mie operazioni possono abbastanza garantire l' asserto. Dio voglia che ne sia assecondato coll' abbattere qualunque ostacolo, ed allora potrò chiamarmi abbastanza contento per aver soddisfatto pienamente alle provide mire dell' augustissimo monarca, e al ben essere di questi Greci a cui per dovere devo pensare. La grazia Divina, e l' agradimento dell' adaratto nostro sovrano, sarran per me premj bastanti.

Voglia accettare fratando V. E. i sensi sincieri della più alta mia stima e rispetto.

N° 16.

p. s.

Sebenico 23. Luglio 1819.

D- E. V. D. S.

B K.

16.

all' Eccelsso Pressidio a Zara.

Eccellenza!

Sua Eccellenza il Gran cancelliere conte di Saurau nello stacarmi da lui mi ha incombenzato, l' ogni qual volta dovessi innalzarli qualche mio feritto glielo facessi pervenire col mezzo di cotesto presidio.

Egli è per ciò che prego Vostra Eccellenza d' ordinare che la qui occhiusa lettera sia unita al plicco Pressidiale e prossequita. Mi è grato Eccellenza anche in quest' occasione assicurarla della distinta mia stima e considerazione.

N. 16.

P. S.

Sebenico 24. Luglio 1819.

D. V. U. S.

B. K.

All Eccelso Presidio a Zara.

17.**Eccellenza!**

Fino a tanto che giunga il momento che l' accordato Seminario principj ad attivarsi, e venga dato incominciamento al ristauero del locale a tal scopo disposto, ho divisato portarmi delle Bocche di Cattaro, e Ragusa, fa-

cendo credere che la mia gita in quella Provincia abbia per oggetto di visitare quelle località; dimanierachè sulla fine del vegnente Ottobre m'incamminerò a quella volta.

La mia cura principale intanto sarà quella di studiare animo di quella popolazione, e prendere quelle disposizioni possibilmente in rispetto all' Ecclesiastica organizzazioni che vedessi le più confacenti, onde piantare le prime fondamenta, affinchè l' oggetto della unione, tanto interessante il magnanimo Cuore dell' adorato nostro sovrano possa prendere un buon inviamento.

La prima delle operazioni sarà quella di far rinunziare quel Vicario, ed introdurni nelle sue veci Pre Chirillo Zvietcovich Protosingello vescovile e paroco di qui, relativamente al propostomi, come e ben noto a V. E.

Mi farò poi un grato dovere nello tempo che rapportarò le mie operazioni, al S. E. Gran cancelliere e ministro, di renderne consapevole anche l' E. V.

Se alcune circostanze, forse potrei avere bisogno della favorevole condiscendenza dell' autorità Politiche locali, e per ciò prego V. E. di dar questi ordini che crederà del caso onde posso essere assecondato in qualche mio bisogno.

Voglia l' ante supremo assecondare i miei voti, e concedermi in viaggio felice su d' ogni rapporto; e posso essere bastantemente

fortunato di far conossere in fatti quanto sia di mio interesse il minutamente osservare le sovrane prescrizioni, conducendo a me buon fine l' oggetto tanto delicato ed occupante il Cuore magnifico di S. M.

Durante il mio soggiorno alle Bocche di Cattaro, restarà qui il sopranominato P^{to} Z: onde servire l' ufficio nella corrispodenza cò Religiosi della Dalmazia, corrispondendo meno su tale oggetto nella sucitata Provincia, da dove verà da me sostenuto il Corteggio coll' autorità politiche, formando io la mia Residenza o nella Città di Cattaro o in quella di Castel Novo. Ho l' onore frattando di riprotestarmi Eccellenza colla massima stima e rispetto D V. E U. Ser.

M. 17.

p. s,

Sebenico 17. 7bre 1819.

B. K.

Sacra Imperiale Reale Apostolica Maestà!

Dachè sono ritornato in Dalmazia altra cosa non mi occupa che quella di giornalmente aggire in guisa che le benefiche mire di Vostra maestà, possono quanto prima e possibile solidamente essere effettuate; e non

ho mancato di rapportare di quando in quando le mie operazioni secondo l'ordine avuto, al Vostro ministro gran Cancelliere.

Ora fino a tanto che verrà incominciato il ristauro del locale stabilito pel seminario Greco che vi siete degnato decretare per l'educazione di Religiosi di questa mia Diocesi, ho divisato di portarmi alle Bocche di Cattaro sotto pretesto d' incominciare la mia visita Pastorale ; affine di destramenta dar principio all' intrapresa anche in quella Provincia, e sarà mia cura speciale d' introdurvi per prima il proposito sacerdote Pre Ch. Z. P^{lo} V^o in qualità di vicario nelle veci di quello ch' ora occupa tale posto. Sul cominciar del vegnente novembre mi vi incaminerò.

Sacra Maestà ! la Provincia delle Bocche di Cattaro e la più difficile, mi porto in mezzo ad un popolo immensa nella superstizione assai più di quellochè i Greci della Dalmazia ; popolazione idiota se , ma di maggior sviluppo aquistato colla navigazione.

L' arci vescovo del Monte-nero mi confronta, per questo quasi tutti i Bocchesi Greci, ed inspecialità Religiosi propendono, come alla virtù del Governo che qui vi rapresenta è ben noto. Egli si accoltiva l' animo loro in tutte le maniere possibili mentre curando i doveri del proprio spirituale carattere. Fregiato d' onori e titoli sodespa a quella ester-

na apparenza, a cui stà attaccata sempre una popolazione ignorata, e ambiziosa.

Io non mancherò d'aggire del mio conto con tutto il maggior interesse, onde operare per quanto mi sarà possibile una tale influenza, e far conoscere col fatto la stabile mia costanza sui sentimenti esternati pell' effettuazione dello scopo preffissosi.

Voglia d' altronde Sacra Maestà la vostra giustizia penetrarsi della verità della cosa, ed assecondando i motti di magnanimo vostro cuore prendere quelle disposizioni sul mio particolare che crederà le più adattata alla circostanza.

Sebenico 26. Ottobre 1819

B. K.

*Преводъ преписке Епископа Краљвића
са аустрискимъ правителствомъ о Уни.*

1.

Министаръ Саурау Краљвићу.

Преосвештеный Господине!

За спасти зрелим савѣтом удѣлотоворенѣ означених проекта, поради кои сте се послѣдњи пут обраћали Нѣг. Величеству, сустегнуто е било рѣшенѣ Вашемъ присуству у Бечу; али да би се с њедне стране ускорио предбѣжни посао, кои е нуждан, а с друге да би се предупредила двосмисленост у отезаню дуге преписке Нѣг. В. Ћесаръ склоніо се на те предлоге и тако се данас наймилостивіе удостоило допустити Вам да дођете у Беч.

Разуміе се, да тай пут немора бити ни найманѣ на Ваш рачун, већ на правителствені; Нѣг. В. изволѣло е наредити, да се Ви поради овог изволите обратити Нѣг. Прев. г. губернатору барону Томашићу, а уѣдно и нѣговом помоћнику г. барону Круфтуцком, кое сам я већ извѣстіо и од кои ће те за сад за унапријед примити 1000 ф.

У осталом знаће Ваше Преосв да у свему треба имати сходство, тицало се то ма каквог предмета, не само Вашег путовања, већ и самог Вашегъ позива. Вика и по-

дозрѣванѣ могло би се лако породити, али ми морамо одклонити едно и друго.

Кад е путованѣ под извѣтом, мора бити као слободни и собствени узрок и замотано под са свіем другим предлогом, што би управо морало бити, да се ви од свое стране бринете за устрояванѣ Ваше семинаріе, о којој као да се Ви приватно бринете. Осим других згодах, Ваша обозрителност знаће и ово приватно предузеће удесити у вріеме за јавно миѣніе. У очекиваню Вас скоро видити и т. д.

бр. 1.

пр. 5.

У Бечу 26. Августа 1818.

Саурау.

2.

У слѣдству уважаеомог писма Нѣговог Превосходительства министра графа Саурау, имам налог доставити Вам приложено писмо, коим се позивате да пођете у Беч. Будући е воля старіег, да тај позив остане тайним то да Ваше Преосв. предузима пут у ячем питању и о ускораваню послова односећих се до Ваше Семинаріе, и зато е нужно да напишете молбу на овдашнѣ ц. кр. намѣстничество, у којој да неспоминѣте ово, што Вам я пишем, већ да иштете допуштенѣ да можете поћи у Беч поради означеног узрока;

а у исто вріеме назначите и лице, кое ће Вас за вріеме Вашег одсуства заступати и то оно, коему Ви знате да можете повѣрити Ваше послове и стараня. Я ћу се старати да се потражуюће допуштенѣ што прие изврши.

Осим тога, я сам овлашћен да антиципирам В. Пр. 1000 ф. за путни трошак. Али почем я такву суму новаца немогу послати у Шибеникѣ, а да се неком промитируе препоручена тайна, зато ћу их я задржати у себе съ тим, да Вам их прие Вашег нолазка у Беч предам, а Ви изволте свратити се у Задар, па ћу Вам их изброяти. Иман чест и т. д.

У Задру 25 Септ. 1818. год.

Барон Круфтуцки.

Нѣговом Преосвештенству Г. Венедикту

Кралѣвићу Епископу грчке вѣре

у Шибенику.

3.

Проект.

Подписани Епископ покушавао є еднако, чинити од свое стране све, што є могуће за болѣ свое діецезе, стараюћи се по слабой снази своіой за повѣрену му религію и за државу, налазећи се савршено расположением, одговорити по могућству бла-

готворним намѣрама Нѣг. Вел. пресв. на-
 шег ђесара саединити у савршено єдинство
 цркву грчку у провинціама Далмаціи, Алба-
 нији и Истрији са латинском, која є за свагда *није*
 сачувала своє собствєне обреде. Он неможе *није*
 друго, већ призвати заштиту Божіег проми-
 сла, да се то срећно сврши! Незнаніѣ, у ко-
 ем се налази сво нѣгово духовенство и на-
 род од више вѣкова, производи иротивност
 и тврдоглавство за користну цѣль у већем
 діелу нѣих самих; дочим он признає уско-
 раваніѣ тога, у исто є врієме у души увѣрен
 да се сѣдиніѣ од обе цркве неможе друг-
 чіє остварити, већ мало по мало. Ова є ми-
 сао обузела нѣгово срце више но ништа; а
 он би біо највећма уцвієлѣн, кад би га ка-
 кве околности на свагда удалиле од тог, а
 то би било тад, ако би се напало на прави
 дух народа. — Сва расположења за успѣти
 у том сѣдиняванію зависе од воспитанія ду-
 ховенства, кое ће без препона и скоро не-
 осѣтљивим начином лако успѣти код народа.
 За остварити такве намѣре са могућом бр-
 зином, он є готов послати неколико млади-
 ћа из духовног чина, кои су свѣтски и рав-
 нодушни, кои се узмогу наћи у нѣговој се-
 минарији (ако се удостои Нѣг. Вел. согласи-
 ти) и дати их за неколике године на науку
 саобразно нѣовом таленту, опредѣленію и
 потребама. Почем у нѣговој дієцези нема
 валяних учитеља, то не би било сгорега,

41 11
кад би милост Нѣг. Вел. изволила смилосердити се послати овамо за учителя из вишег духовенства из галиціянских уніята на правителствени трошак, а исто тако, да се на такав трошак издржаваю и учећи се младићи, коих број да се умножи. Требало би да ови учитељи знаду и србски език, ер е тај език обшти у Далмаціи. Ако буду добро научени и увѣрен о њиховим осѣћањима стараће се он да их употреби за парохе, а и молиће цара да им повиси плату са 100 на 200 фор на њихове парохіјалне доодке. Опет не би било сгорега, већ управо пробитачно еднакост плате за неке дѣйствителне кураторе, кое би он у свое вриеме означаіо, да се он по добром осѣћању и ревности не би компромитовао преписком са дѣјства

Знајући он да предуготовничке науке за Богословію т. е. оне у гимназији и филозофји немогу бити нити различне, нити друге за младеж грчку од обште системе учења, жели за олакшати учење младежи свог закона, која живи у великом броју у близости Шибеника, да се оснују у овој вароши класе на правителствени трошак за граматичку и риторичку, како за учећу се младеж Латинску тако и за Грчку, и да се установе яче пендије за учећу се сиромашну младеж, то у гимназији, то у филозофји, и да се учини да удіовничествуе у том благодѣјанію и мла-

деж грчка, која е яко сиромашна и ніе кадра без ове помоћи одавати се на науку у јавна заведенія, требало би по нѣговом мишлѣню, да кад сврше течай филозофіе, да се кандидати за духовни чин науче за неко врѣме у нѣговой богословіи, задржавајући свагда, као што е споменуто, да су учитељи уніати из Галиціе; ер ако би се учили са свіем у латинској, народ неби имао повѣреня у духовенству, кое се учило у латинској семинаріи, што е управо за духовну дужност необходимо нужно.

У исто врѣме могло би се послати са милостивим допуштенѣм Нѣг. Вел. неки Богословци, одликујући се духом, трудом и владанѣм, у бечки конвикт, док би свршили подпуни течай Богословіе на свеучилишту и положили докторат, а по повратку могли би служити домовини и бити од велике користи діецези.

Ако из другог узрока ненађе Нѣг. В. за умѣстно мисли истог Епископа, да се у семинаріи Шибеничкој непрестано предае само една богословска штудія, он прима на себе старанѣ за ове младиће, док сврше редовно предуготовничке науке, послати их све на правителствени трошак у бечки конвикт да сврше богословске науке на свеучилишту. Он се пак за све узда у Нѣг. Величество.

Затим увѣрава, да неби требало нигда допуштити ни духовним нити свѣтским иначе, већ да под єдном дисциплином аустричког царства сврше науке, као што ће се он непрестано за ово старати колико му буде могуће. Одказуе се такођер од поставленя своего катедралвог капитола дотлен, док нѣгова діецеа неузима таково свештенство са коим ће се служити са сваком сигурношћу у овом погледу, одговарајући свагда намѣрама своего високог Монарха, а и то тако, ако би било од пріеке нужде, држати савѣт конзисторіални, он би у таквом случаю сазвао шест оближњи парока. Провинція Бока Которска много є далеко од Шибеника, нѣгове резиденціе, то би било необходимо нужно, поставити єдногъ провикара. Дѣйствителни сад тамо стануюћи отаць Архимандрит Никанор Богетић, изврстног є владаня, само нема никаквог знања и неслѣдствен є у велико у предразсудама и по томе се неможе рачунати на нѣгову личност, да би радіо у духу изложене намѣре. Остае Епископу старати се, склонити га, да се своевољно одкаже неодузимајући му утѣху за нѣгове заслуге. Не би било упутно назначавати на оно мѣсто странца, єр се мора обзирати, да ће се одма онај народ по нѣговом ватреном темпераменту узрујати, а и да ће се у случаю нужде обратити у близости налазећем се владики пр-

ногорском. — Осланияјући се исти Епископ на карактер и рѣшителност од свои пита-маца младог свештеника, али мудрог влада-ня саданѣг пароха у Шибенику, кои му в свагда био послушан, оца Ћирила Цвиѣтковића, епископског протосинѣла, предлаже да се по првоизложеном исти наименуе и предложи на утврђењ Нѣг. Вел. за викара вишперечене провинције. Ово су мѣре, кое долѣподписани Епископ држи за найумѣст-нiе, да се духовенство и народ нѣгове дiе-цезе присаедини к Униі са латинском цр-квом; али не нагло већ у нарочитой форми под найвећим извѣтом, са найвећом сигур-ношћу и са найвећом сладошћу, да се не-виђеним начином доведу до пожелане цѣли, а без жешће заваде.

Може бити, а и без сумнѣ, остаће по-слѣ свiюх ових мѣра iош одступника и не-зналица, али врло мало без службе, али не-ће имати уплива. Ако ли би их окретали фанатици на каинѣ, онда зависи од управе мѣстне власти, да узме оне мѣре, кое ће би-ти cadre надвладати нѣioва бушениа за нѣи-хове разлоге.

Бр. 2.

пр. 5.

У Бечу 29. Новем. 1818 год.

Венедикт Кралѣвић.

Нѣгово Величество удостоило се нај-
милостивіе дати В. Пр. 5000 ф. бечке вриѣд-
ности за трошкове пребиваня Вашег у Бе-
чу до свршетка текућег овог мѣсеца.

Имам чест извѣстити В. Пр. да е ћеса-
ро кр. дворска камара, већ издала наредбу
камералной каси да Вам се на Вашу надлеж-
ну признаницу изда 2000 ф. са зауставля-
нѣм исте суме, коју сам имао чест положи-
ти Вам наприѣд на рачун помоћи, која Вам
е у исто вриеме одпуштена Нѣг. Величеством.

Ваше Преосвештено господство има сад
повода узети и осталу суму од 3000 ф. на
признаницу; а я по дужности повраћам Вам
оће у прилогу Вашу дану ми признаницу на
2000 ф. даніех Вам унаприѣд. Користуюћи
се овим случаем и т. д.

Бр. 4.

пр. 5.

У Бечу 20. Јануара 1819.

Саурау.

5.

Министар Саурау Кралѣвићу.

Изложене примѣтбе В. Пр. у своем пи-
сму од 29. Ноем. тек. год. са сходним сред-
ствама остварити са великом лакоћом унию
несѣдинѣни Грка у Далмаціи са латинском

црквом предложіо сам Нѣг. В. на утврђењѣ, кое є нашло за ту цѣль умѣстно.

Обзирајући се на поднесено дѣло В. Преосв. о Уніи, угодно є било Нѣг. В. рѣшити слѣдуюће :

1. Би ће одређена три свештеника из Галиціянских уніята за Далмацію, кои ће обучавати грчки клир у Богословіи, т. є. едан ће од њих учити их у библији и догматики, други у свештеной исторіи, а трећи у моралной Богословіи и у пастирској.

2. Одма, док стигну ови професори у Далмацію, обвезано є В. Пр. отворити у Шибенику Вашу семинарію и сазвати оне свештенике и клирике Вашег закона, кое нађе В. Пр. да су способни за веће науке; правителствоће пак платиће трошкове како за учителѣ, тако и за обиталиште и за набавку обуке произтѣчућу из надлежне фабрикѣ, а предрачун коег ће удостоѣрити В. Пр. поднијеће президіуму намѣстничества.

3. Допушта Нѣг. Вел. да В. Пр. може искати у корист оних попова вашег закона, кои се покажу доброг осѣђаня за цѣлу уніе, да им се издае помоћ из правителствене касе, кое би износило на годину по 100 или 200 фор. узимајући у призрѣнѣ њіову корист и добро владанѣ.

4. Би ће одређена помоћ за олакшицу ученя у гимназіяма и филозофіи у Далмаціи, младићима како грчким тако и латинским,

кни су много даровити, а немају средства. У осталом Нђг. Велич. удостоило се овласти В. Пр., да се могу слати у бечки конвикт на правителствени трошак млади клирици особите способности и прилјжности, свршивши нужне предуготовничке науке.

5. Нђг. Вел. прибиљжило є изясненѣ В. Пр., да би се могао установити катедрални капитал, док би се заміенила лица за тај предмет, која имаду достојно образованѣ. У осталом допушта Нђг. В. да, кад се већ архимандрит Богетић одказао од провикаријата у Котору, да се постави на то званіе заслужени свештеник Ћирило Цвѣтковић са платом од 3000 цванцика на годину. Затим є Нђг. В. наредило да В. Пр. мора све послове односеће се до дѣла вишепоменутиє свршавати по сношенію са президіумом намѣстничества Далмаціє.

Осим 1000 фор, одређених В. Пр. на пут до Беча и другіє 5000 фор. у бечкой вредности за Ваше издржаванѣ у вишереченой вароши, угодно є било Нђг. В. одредити Вам још 1000 фор. за Ваш повратак у Вашу дієцезу, коју суму можете примити кад гођ оћете из ђенералне камералне касе на надлежну признаницу.

Вашему секретару Марку Руђеру Нђг. В. изволѣло є одредити помоћи 500 ф. са придржаванѣм своих доодака, за кое треба да се покаже заслуженим; напоследак Нђг.

Вел. смиловало се повисити Вашу годишню
плату од 15.000 цванцика са још друге 5000
цванцика годишњѣ. Опредѣленѣ исте плате
яви ће се надлежној каси.

Бр. 3.

пр. 5.

У Бечу 4. Фебруара 1819.

Саурау.

6.

Губернатору Томашићу.

Благодарећи свемогућем, послѣ срећног
 путовања, ево сам се повратио у своју ре-
 зиденцію. Да ме дневи празнични, у којима
 се налазимо, необтерећавају са црквеним
 функцијама великог поста, ја би са радошћу
 пошао тамо, да поздравим В. Прев.

Послѣ ускршњи празника желио би ис-
 пунити то мое задовољство. Тим моим до-
 лазком, говорио би о познатом предмету.
 Међу тим молим В. Пр. да прими ово као
 залог истинитог уважања и т. д.

Бр. 5.

пр. 5.

У Шибенику 5. Априла 1819.

Венедикт Кралѣвић.

Мочов.

Ево ме пріе неколико дана те се повратих у мою резиденцію, у крило моих діецезана, послѣ путованя близу мѣсец дана и благодарећи свемогућем біо сам срећан неимати никаквіе тегота на моем здрављу. Предстоећим ускршњим празницима задржавам се оће поради црковніе светковина за вріеме овіе свечаніе дневи. Док ови прођу, я ћу поћи у Задар ће ћу имати чест поздравити Нѣг. Пр. Томашића да се снѣме сам устмено разговорим о познатом предмету, да ми може дати у овом тренутку сходни план преустройства поправки и трошкова а исто тако да ми даде и друге трошкове, као што смо уговорили. Я ћу имати чест являти се из Шибеника Нѣг. Пр. нашем добром министру, коему молим, да изявите мою преданост.

Очекуем да ће ми све поћи за руком. Први плодови, означаваю ми дан будућности! Ах! да Бог да! И да могу са помоћу Божіом моя стараня постићи пожелано дѣло. Мои ме Грци окружаваю са найвећим задовољством, изявлююћи радост, да их прати милост нашег пресвѣтлог ћесара, и я вас увѣравам, да ме нѣихово задовољство и осѣћаня чисто дираю.

Мой в секретар задоволян са повѣренѣм Ваше добротѣ. Међутим молим Вас господине и т. д.

Бр. 6.

пр. 5.

У Шибенику 9. Априла 1819.

Венедикт Кралѣвић.

8.

Бр. 592.

п. п,

Губернатор Томошић Кралѣвићу

У слѣдству министеріалног листа Нѣг. Пр. Господ. великог канцлера и министра унутрашњих послова грофа Саурау од 16. т. м. я се поносим саобштити Вам расположења, да се Нѣг. Велич. наш наймилостивіи Господар удостою набавити свештенике уніјатског закона, одређене за професоре у семинарін, о којима сам говорио у моем ючеранѣм писму под Бр. 586.

Нѣг. Велич. удостоило се наредити, да се каноник Стипіутски шилѣ у Шибеник као професор моралне и пастирске Богословіе, а у исто врѣеме и као директор семинаріе, будући в он односително своег морала и памети, а исто тако односително нѣговог чина достојан в овог мѣста, а има

способности и да га одржи; за професора црквене историје и каноничног права шилѣ се Яков Цитински, а за професора библије и догматике Яков Гировски — у осталом пак изабраће се нарочито за школу у Далмацији едан помоћник троици професора за потребу, да се упражњава њиовим предавањем и да их може заступати, кад би се кои од њих разболіо.

По ћесарском рѣшенію одређено є канонику Стипиутском 1500. ф. годишњѣ; а осталој троици свакоєм по 1000. ф.; сва четворица добију рану и квартир бесплатно. Напоследак оће Нѣг. В. да речена четири професора, кои ће осим Гировског, кои є већ у Бечу, добити налог кроз Лавовског Митрополита, да незадржано дођу у ову престолницу, ће ће се задржати доким браде порасту и да се поуче србском и талијанском езику, па да послѣ начну са добрим успѣхом свой задатак по налогу, коим су позвани. Доставляјући за сад и т. д.

Вр. 7.

пр. 5.

У Задру 25. Априла 1819.

Томашић.

Баранка, да се
не растаје срба

Графу Саурау у Беч.

Неимаюћи повода испунити мою дужност из мое резиденціе, очекиваюћи час, у кои би могао извѣстити В. Пр. о каквом гођ почетку наших послова, као што сам писао из Шибеника совѣтнику Инштелу, мило ми є, што сам послѣ неколико дана моего долазка овамо, жельно поздравио Нѣг. Пр. губернатора и што ћу моћи почети радити по Вашему президіалноме налогу; подніо сам извѣстіе, колико ће се лица смѣстити у семинаріи, мѣсто а и начин за смѣстити у єдан простор врло удобно.

Мени се чини, да є 18 лица доста; єдног економа са момком у дужности домо-строителя, єдног кувара са простим момком и два момка за унутрашню послугу и да се сви смѣсте у єдно зданіе заєдно са професорима. Мислим, да ће се В. Пр. сагласити са овим моим мишлѣнїм. Тражіо сам єдног грађанског инжинера, да прегледа зданіе и направи план грађевине, а исто тако и чисти рачун трошка. Я ћу се договорити са президіумом, да се састави нарочито правило поради управе унутрашнѣ икономіе. Добіо сам извѣстіе о избору четвртог свештеника за усавршаванѣ учителя у далматинској школи, кои ће помагати другој тронци кад узтреба у нѣиховим препод-

даваньма, а исто заступати их у случаю болести.

Допуштите В. Пр. да учиним малу примѣбу на ово: будући є довіянѣ удесно, да и четврти учитель има равну способност са осталом троицом, било би мое понизно мнѣніє, да се овом повѣри предаванѣ у школи нѣмачки єзик, ако не што више, а он барем почетци. Я поступаю наприєд са предлогом понизног моего мнѣнія код овог президіума, а В. Пр. наклонѣно є свагда помагати све оно, што є добро, надам се, да ће наћи предлог умѣстним; надам се, да ће те са важношћу Вашом подпомагати корист нужног питаня. Добро срце В. Пр. и склоно разположенѣ за установленѣ гимназіє у Шибенику, даєми извѣстни срећни исход.

Дошавши ође, са сожалењем разуміо сам, да наредба поради повишаваня плате, іош ніє стигла, али мислим, да є погрѣшка у експедицији, али се опет надам да неће дуго изостати, већ да ће скоро стићи.

В. Пр. надежда є моя успѣшна! Мои ме Грци предусретаю са найвећом радошћу. Благодарећи свевишнѣму промислу, по свѣма црквама мое дієцезе одєкує глас: Живіо наш пресвѣтли Ћесар! Они су обузе-ти осѣћанѣм благодарности, и то є оно што ми дає надежду. Ах! Бог ће заштити праведно намѣре милостивог Монарха и подари ће доволньо снаге, да мое садѣйство бу-

де усрећено. Нећу пропуштити да по наредби свака три мѣсеца поднесем мое познати извѣстје В. Пр. о станю, у kojem се налази дѣло. Ако се по који пут збуним, те се неможе што прие, надам се, да ће ме у томе извинити Ваша доброта. В. Прев. ! много ми лежи на срцу, да е добро моим дѣцезанима и жељу бы, ако би било могуће, да све пође едним правим ходом, али я морам да сустежем ту мою жељу и подврћи се околностима, остављајући све заслуге дѣлу напредка времена. Мой секретар са найвећим уваженіем сѣћа се милостивог покровительства В. Пр.

Бр. 9.

пр. 5.

У Задру 28. Априла 1819.

Венедикт Кралѣвић.

Лосов.

10.

Президіуму у Задру.

Почитаемим писмом В. Превос. од 25. т. м под бр. 592. саобштакате ми избор тройце професора за семинарію утврђени Нѣг. Велич., избор четвртог учителя за школу у Далмаціи врло е умѣстан, кон ће помагати осталим учительима, а особито заступати их у врѣеме болести.

Будући се милостиво срце доброг Монарха за све стара, то сматрам за своју дужност поступити и далѣ са предлогом В. Пр. ослањајући се на Ваше праведно размишљање, да би се добра ствар у дѣло привела.

Овај четврти свештеник, који мора бити исте способности као и они други за одржаванѣ школе у свом савршенству, полагајући све случаеве поради болести, који би се по несрећи случити могли; али у таквом случају могли би празно мѣсто заступати и извршавати дужности један за другог.

Неможе се одрећи, да сваког поданику у тако честитом царству најнужније је знати немачки језик, који је по невољи у Далмацији мало познат из недостатка у учитељима. На истом језику сва су својства литературе а и у Богословији много се далеко пошло. Знање истог језика, било би за њи за сваку струку од користи, а исто и за боље познавање аустријских црковних закона, а и за службу повѣравајуће им дужности и за сваки посао, који би им испео, о којем се сад ради; а В. Пр. може сад увидити све, а ја би био понизног мишљења, да се овом професору у семинарији повѣри преподавање овог језика, ако ништа, а оно почетни основи.

Прозорљивост В. Пр. знаће проникнути у ову ствар, увјерен сам, да ће увидити корист овог питања, ослањајући се на

важност, да ће се постарати код високог двора да се оствари. Мило ми е и т. д.

Бр. 8.

пр. 5.

У Задру 29. Априла 1819.

Венедикт Кралџвић.

11.

Президіуму у Задру.

Сходно рѣшенію високе наредбе прави се план за гроблѣ близу ове вароши.

Намѣра ове власти намѣњена є таквим условима, да се назначи на єдном крају мѣсто, ће би се Грци могли сарањивати и да се оно оддѣли од латинског са єдним зидом.

Као што я мислим, невидим никаквог разлога за ово раздѣљивањѣ. Баш по пражој намѣри пресвѣтлог Монарха, обзирући се на познати предмет, овај є начин управо сувишан, него треба да се заєдно сарањую они закона латинског и ови закона грчког у єдно гроблѣ. Ово може имати добре послѣдице; єр овим начином увидиће, да нема никакве разлике и уводи се неосѣт ни почетак за пожелану и нужну унію, што управо спада у мое начело и немогу пропустити да не саобштим В. Пр. ово мое

миѣниѣ; док се проицателност В. Пр. неу-
вѣри о том предмету, нека изволи обуста-
вити то раздѣляванѣ, док развиди мов ми-
сли, дали су оне умѣстне. Примите мо-
лим и т. д.

Бр. 10.

пр. 5.

У Шибенику 7. Мая 1819.

Венедикт Кралѣвић.

12.

Бр. 665.

п. п.

Губернатор Томашић Кралѣвићу.

Одговарајући на Ваше почитаемо писмо
од 7. т. м. под бр. 10. мило ми ѣ извѣстити
В. Пр., да сам данас опремио сходне наред-
бе намѣстничеству поради подизаня зида за
раздѣляванѣ гробля латинског закона од оног
грчког у гроблю Шибеничком, да може би-
ти и без сваког зида. Имам чест и т. д.

Бр. 12,

пр. 5,

У Задру 9 Мая 1819.

Томашић,

13.

Министар Саурау Кралѣвићу.

Савѣтник Инштел већ ме извѣстио о Вашем срећном повратку и пріятном дочеку. Одређених 1000 цванцика за повишаванѣ награде, одоцнило се до сад зато, што се морало извршивати кроз касу, а би ће од исто што пріе исплаћено.

Познаем и узимам најживлѣ удіоништво у Вашој ревности, којом радите за напредак племенитог подузећа управо са ласкавим и основним задовољством, како ћемо са удесним начином, привести у испунѣнѣ жельно очекивано дѣло. Неће се стављати никакве запрієке, да свештеници поучавају младеж у нѣмачком ѣзику, кои ће оживити и ваљати у многим погледима. Са нестрпљивѣм очекуем посредством губернатора провинціє Ваш проект о установленію семинаріє и мени ће бити мило, да ме извѣстите о течаю наших послова; увѣравам Вас, да ћу я знати подпуно оцієнити Ваше предлоге и ускорити Ваше заслуге и све, што би Ваше било, ускорити и засвѣдожити учинѣну ревност у корист доброг дѣла.

Бр. 14.

пр. 5.

У Бечу 12. Мая 1819.

Саурау.

Архимандрит Зелић, предао є молбу; да му се допушти ићи на минералне воде у Босну, поради болести, која га мучи, као што о том лѣкарски атестат свѣдожи. Я се нећу упуштати у описиванѣ нѣговог непрестано немирног карактера, знаюћи, да га В. Пр. врло добро познає. Још є он єдном под видом ићи на воде, преварио и пощао у Беч. Ко зна, какве су сад мисли у оной злоудешеной глави. За времена нѣгова бавленя у Бечу, ниє изостао узнемиравати користну идеу поради семинаріє (као што сам В. Пр. устмено саобштио, кад сам био у Задру). Помишляюћи и сад на нѣгову нарав, долази ми на памет, да овај чоек са нѣговим путованѣм у Босву има намѣру настанити се у Сараєву, стати под заштиту ондашнѣг Митрополита, и просути запальива писма кроз мою дієцезу, нападаюћи свагда на нѣжни предмет Уніє, коју он страшно мрзи. Истина, да є ово чудновата идеја, али се од нѣга може свашта очекивати, єр гледаюћи на нѣгово лице, непоказує те нужде, да иде у страну државу за поправку своєг здравля, осврћући се на обште мѣніє, чудновато є, да он толико времена живећи у Задру и идући више пута у Талию, ниє нигда могао наћи пожелану корист.

Дао ми е изводити те сумњѣ, које мислим да нїе рђаво у спроводу нђгове молбе славном намѣстничеству примѣтити, да ја немам ништа против нђгове одбране што држава има у изобалију вода — па ако нађете ово за умѣстно, могли би сте примѣтити истом Зелићу, да су погрѣшке о којима се мисли, едине те, што се Босне тиче и да воде у Босни нїесу најбољѣ.

Сматрам за своју дужност саопштити све В. Пр; остављајући све оштроумном и зрелом разсудку В. Пр., да учините све оно што нађете за најнужније, узимајући ова моя разсуђеня као дѣло ревности, које ме непрестано одушевљава за срећни успѣх познатог предмета. Имам чест и т. д

Бр. 11.

пр. 5.

У Шибенику 14. Мая 1819.

Венедикт Кралѣвић.

15.

Бр. 762.

п. п.

Губернатор Томашић Кралѣвићу.

Нђг. Пр господин министар унутрашњи послова велики канцлер гроф Саурау са уваженим писмом од 18 Мая под бр. 184

нашао є за умѣстно испунити желю В. Пр. изјавлѣну у Вашем писму од 29 Априла т. г., являюћи да ће Вам доћи єдан од професора, кои се кренуо из Галиціє за Шибеник за поучаванѣ у нѣмачком єзику, ставля се на Ваше расположенѣ и да му Ви покровителствуєте у потребама, коє би он од Вас захтевао.

Доставляюћи ово до знаня В. Пр. имам чест и т. д.

Бр. 15.

пр. 5.

У Задру 1. Юніа 1819.

Томашић.

16.

Графу Саурау у Бечу.

Уважаємо писмо од прошлога 12. Мая служи ми на найвеће задовољство и особиту милост.

Послѣ моего одваженя поднесеног В. Пр. имао сам позив од славног президіума, да поднесем извѣстіє о устройству семинаріє како за зданіє тако и за лица; єдан грађански инженер скинуо є план, кои ће служити за мое обиталиште са єдне стране, а друге, коя є одређена за семинарію. Иза овог ніє се ништа друго предузимало.

1. Мени є жао што се ово ніє могло ускорити, єр би се отуд могле умножити заприєке, мѣсто што би требало да се ума-люю. У осталом, я сам постояя у поста-повлѣном предмету да недопуштам нова ру-кополаганя свештеника, а мислю сам руко-положити єдног клирика за ѱакона, за коєг сам добио и допуштєнѣ од намѣстничества и то пріє моєг полазка у Беч, али се сваки дан упразнюю парохіє те сам управо при-нуѣен поради штедиѣ предати неким бли-жим свештеницима, с коима є опет иста ова дієцеца оскудна, а свему є узрок, што се ніє ускорило са подизанѣм семинаріє; па сам и принуѣен тражити допуштєнѣ за ру-кополаганѣ, и тако против моє волѣ остаєе опет єднаки брой свештеника незналица, што є шкодлѣиво положеном опредѣленю.

Я невидим успѣха у напредованю до-тлен, док се В. Пр. незаузме са лакоѣм за овай предмет и не припозна истинитост све раднѣ.

2. Меѣу тим, я се старам колико є мо-гуѣе веѣом пажнѣом да придобиєм коєг мла-диѣа и да вх пошлѣм у бечки конвикт сход-но склоном расположеню милостивог ѱеса-ра. С друге стране пак налазе се велике за-приєке у томе, што є родителѣима тяжело разстати се са своіом ѱецом. Мораюѣи оби-лазити све са найвеѣом пажнѣом, мислим, да є найболѣ не показивати велико интере-

сованѣ, па сам се и рѣшио мотрити за мало времена са неким ђутанѣм и радити тайним начином посебице, да могу што пріе свести у корист толико указану ѣсарску милост, која ће приніети неизказану корист.

Мислим, да ми не би требало упуштати се у околишенѣ, ако ни у чем другом, а оно у предмету, кои се толико тиче милостивог срца Нѣг. В. и кои се мене самог тако яко тиче. Рѣшио сам се што пріе кренути се у Боку Которску и ово ће бити у будућем мѣсецу Октобру. Испитаћу я са пайвећом нѣжношћу она срца, потрудићу се, али да се неизлажем икаквом одговору, да збащим оног викара, представићу му, да би се он од свое вољѣ одказао, како ћу моћи увести налазећег се међу овим Грцима преч. оца Ђирила Цвјетковића, именованог у моем проекту, а да у таквом тренутку радим постепено одкланяюћи сваки зазор, увѣрен сам да ће се примити овог мѣста. За времена удаляваня моего од мое резиденціе, слаћу я извѣстія славном президіуму намѣстничества, а по приватной дужности извѣштаваћу я и В. Пр.

В. Превосход ! Я са свое стране бићу непрестано услужним по послу уніе узимаюћи свагда згодни извѣт, увѣравам Вас да нећу ни мало попуштати као што ніесам ни досад; мои поступци могу служити довольном доказательству. Да Бог да, да испане на

добро без свакояки заприєка и онда се могу назвати срећним и да сам подпуно задовољіо високим намѣрама пресвіетлог монарха и учиніо добро за ове Грке, за кое се по дужности старати морам. Милост Божія и задовољство премилостивог нашег ћесара би ће за мене довољна награда.

Међу тим изволте В. Пр. примити и т. д.

Бр. 16.

пр. 5,

У Шибенику 23. Јулія 1819.

Венедикт Кралѣвић.

Литов.

Президіуму у Задру.

Нѣг. Пр. велики канцлер гроф Саурау, наложіо ми е, да имам сваки пут свако извѣстіе, кое би слао, упутити преко истог президіума.

Зато молим В. Пр. да нареди, да се приложено писмо уложи у президіјални пакет и спроведе. Мило ми е и т. д.

Бр. 16.

пр. 5.

У Шибенику 24. Јулія 1819.

Венедикт Кралѣвић.

Литов.

Кралѣвић Президіуму Задарском.

Х Док одпочне остваранѣ удешене семинаріе и започете поправке зданія на туцѣл,

я сам се рѣшио поћи у Боку Которску и Дубровник под извѣтом обилазити мѣста у оним провинціјама, које ћу предузети идућег мѣсеца Октобра.

Међу тим прво ће моје старанѣ бити, испитати дух оног народа и предузети могуће мѣре поради духовног устројства и видим да је најнужније положити први основ да би се посао унѣ упутѣ добрим правцем, који се тако живо тиче великодушнаг срца милостивог нашег ћесара.

Први ће ми посао бити да склоним оног викара на оставку, а да поставим мѣсто њѣга оца Ћирила Цвиѣтковића епископског протосинѣла и овдашњѣг парока по учинѣном предлогу, као што је добро познато В. Пр.

Сматраћу за своју дужност, кад пошлѣм извѣстѣ о мојој радињи Нѣг. Пр. великоме канцлеру и министру, у исто врѣме да извѣстим и В. Пр.

Ако би почем какве околности изискивале да ми буду на руци мѣстне политичне власти, то молим В. Пр. да би дало сходне наредбе за које мислите да би за подобне случајеве нужне биле, да ми се помаже у каквој мојој нужди.

Свевишњи промисао нека заштити моје жељѣ и да ми дарује срећни успѣх у овом користном подухвату, а ја ћу се непрестано старати да се царски налози изврше и да

ми пође срећно за руком тако нѣжни предмет, кои окружава изврстно срце Нѣг. В.

За времена моего боравлѣня у Боки Которской, остаће ође вишеименовани прото-сирѣл Цвѣтковић да свршуе дужност у религиозной преписки у Далмаціи, преписуюћи се самном, ако ништа друго а оно о том послу у реченой провинціи, од куд ћу я имати преписку и са политичном власти, а я ћу се настанити или у граду Котору или у Новоме. Имам чест и т. д.

Бр. 17,

пр. 5.

У Шибенику 17. Септембра 1819.

Венедикт Кралѣвић.

Лопов.

*Бесарско Кралѣвско и Апостолско
Величество !*

Од кад сам се повратио у Далмацію ни о чем се другом не бавим, него се едином и безпрестано старам за начин, како би се благодатне намѣре В. Вел. што пріе остварило и я сам од времена до времена, по да-ной ми наредби Вашег министра великог канцлера, давао извѣстія.

За сад, док се почне поправка зданія за грчку семинарію, кою сте изволили милостиво одобрити за воспитанѣ духовенства

ове моє дієцезе, рѣшио сам се поћи у Боку Которску под извѣтом, предузети духовну визитацію, са вѣштином уводићу я почетак подuzeћа и у оној провинціи и би ће главно моє старанѣ да найпріе поставим предложеног духовника оца Ћирила Цвѣтковића, епископског протосинѣла за викара, мѣсто оног, кои сад то мѣсто запрема. Почетком идућег мѣсеца Ноемвра*) кренућу се я на тај пут.

Ваше Величество ! Провинція Боко Которска наймучнија є, и я идем у средину оног народа, кои є суєвѣрієм далеко превазишао друге Грке у Далмаціи; народ є онај без науке, али у велико развит у мореплавству.

Митрополит црногорски смета ми; сви су скоро Бокелѣи Грци и особито су тврди у својој вѣри, те су нѣму више наклонѣни, него правителству, кое их заступа. Он им се привія к души сваким могућим начином, а међу тим пази и дужности своєг истовѣтног духовног чина. Украшен почестима и титулама, задовољава он спољашнѣм уваженю, чему се свагда приљублює народ глупи и честолубиви.

*) Овако стои у талианском тексту. По свој прилици Кралѣвић є измѣнио рок своєг полазка у Боку Которску, єр се иначе неслаже са предидућим писмима, у којима вели, да ће се кренути у Октобру

Я са мое стране нећу престаяти радити са најбољом вољом, да задобіем колико е могуће такав уплив и да засвѣдочим у са-мой ствари мое тврдо постојанство вѣчног осѣћања за остваренѣ одпочете цѣли.

У осталом, нека В. В. са праведношћу изволи проникнути истинитост дѣла, које прате побуђена великодушнаг срца Вашег да би се предузела она расположења поради мене, које мисли да су најсличнија околностима.

У Шибенику 26. Октомбра 1819.

Венедикт Кралѣвић.

Логов.

*Кратко обясненѣ станя православне
цркве у Далмаціи.*

Юш за времена бивше республице млетачке, доста су неволя подносили синови православне вѣре у Далмаціи. Нїе та неволя била само у Далмаціи, већ и у Боки Которској, па и у самом граду Млетцима у столици царице морске. Прогонства су била жестока и ишло се противу православне вѣре и на нѣну изтрагу.

Из нѣдара исте майке цркве било є неваляли душа, кое су саме подпомагале те зле умишляе и циепанѣ єдинства народа и нѣговог дружевногъ живота.

Неприлична трговина чинила се издавна са нашою вѣром, а особито са почетком XVIII. вѣка. Особито у овом послѣднѣм простору времена била є яко притиснута православна вѣра у Далмаціи и у Млетцима; а синови однадници, трговали су шињоме. Ондашњи православни Епископ родом Грк Филаделфія угазіо є біо у тай смртни грїех. Православни христіани люто се пожале руском цару Петру Алексієвићу, да немогу подносити прогонство латинско и невалялство реченог Епископа Филаделфія, Пстар велики саслуша мољбу и обрати се

писмено ондашнѣму дужду млетачком Іоану Корнелию 7 Декемвра 1710 год., у kojem га моли, да даде слободу православним живећим у Млетцима и да они могу невалялог епископа Филаделфию збацити и другог на његово мѣсто по постоећим установама избрати. У исто вриеме препоручуе он и остале православне налазеће се у области републике млетачке, ер вели: „Католици живећи у нашему царству имаду подпуну слободу у Богослуженю и осталим вѣрозаконским обредима.

У то исто вриеме обраћао се и црногорски владика Данило к републики, молећи за православни Боко Которски народ, да му се даде вѣрозаконска слобода и извршаванѣ његовѣ архіерейских дужности у реченој Которској крајини.

До времена Краљѣвића имао є Епископ Плашански неку малу и то из потає власт у Далмаціи над православним свештенством. Бока Которска принадлежала є непрестано послѣ разореня Млечићима знатиог манастира на острову Превлаки (1420 год.) под духовну власт црногорског Митрополита, кои є до 1815 год. непрестано носио наслов: Црногорскій, Скендеринскій и Приморскій.

Кад заузму Французи Далмацію и Боку Которску, они намисле да изтисну духовну власт Митрополита црногорског из свега Приморя. Найпріе су Французи предлагали

црногорском митрополиту Петру I., да му предаду духовну власт у свой Далмацін и да буде патријарх свега народа србског или ти свега Илирика и то све под покровителством Француза. Обећавали су Французи Митрополиту годишњи плате 200,000 франака, али да се одкаже руса и остали савезника. Митрополит одкаже и новчану помоћ и то велико достојанство, кое му се папским хитринама пружа и тражи да се подчини тако званом намѣстнику А. Петра.

У вриеме Карађорђево, били су неки калуђери прогнани из Србије, па веле, да е међу овима био и Венедикт Пачаурица, кои се послѣ прозвао Кралѣвић.

По разказивању Архимандрита Зелића, Пачаурица е добѣжао из Босне у Далмацију и исти га е Зелић као невольног сина примио под своје окрић и о нѣму се старао. Пачаурица својом хитрином, а и француским повлађиванѣм успѣдне, те га Француска влада утврди за Епископа у Далмацін. Овај из своје себичности, почне се увлачити властима, а власти нѣму; овај да прода вѣру, а они да купе, остављајући ону светињу са којом се родио и пред Богом и пред людма тешку заклетву положио, а послѣ е погазио.

И пріе овог Кралѣвића, Аустрија се старала у свијема своим областима, ће е само било православних, да уведе унију. И Кра-

лѣвићу є такав предлог учинѣн, коег се обе-
ручке привати. Око уніє старао се ћесар
бечки Франьо I. и нѣгов први министар уну-
трашњи послова Саурау. Радня є нѣова
силна била. Чудо є, да се инако могао зау-
зимати за унію сам ћесар, єр он нити є ште-
діо новца нити своєг труда за то. Франьо
є навалио біо да све православне у ціелой
монархіи поуніяти! Пок. Дим. Давидовић,
кои є из Аустріє прешао у Србию и біо се-
кретаром код княза Милоша, кад га є аустри-
ска васт питала, зашто є оставіо Аустрію,
дао є изяснѣнѣ истой власти, да се он по-
вратити неможе између осталог и зато, што
се навалило са уніом противу православни,
коіой би се он, кад би біо у Аустрін, про-
тивіо, а тим би га мрзило и гонило пра-
вительство.

Из преписке тайне истог Кралѣвића ви-
ди се са каквом є вољом и настоянѣм сам
ћесар Франьо око уніє у Далмаціи радіо;
па ту се ніє мислило поєдине люде и села
већ сву Далмацію и Боку Которску поунія-
тити, али тако да се са свієм изтрієби пра-
вославна вѣра!

Кралѣвић є имао найвећу узданицу у Ћи-
рилу Цвієтковићу, постриженику монастира
Савине а тадашнѣг нѣговог протосинѣла,
да ће он бити правим радником срамотног
посла уніє. У сву Далмацію и Боку Котор-
ску нема више од 70.000 душа. Било є тога

негда и више ; али вріеме , необуздано на-
сртанѣ запада, езуитско обиграванѣ и свака
помишлѣна римском пропагандом невалия-
ства, умалише и раздвоише онай народ, ко-
ег є Бог створио да є єдан и не да су свои
крвници. То нїє христьянски, раздваяти душу
од тіела и чинити га оним, на што га Бог
одредіо нїє.

Данашня моброта у Боки Которской,
населѣна є самим Црногорцима, сви су они
били православне вѣре, а данас су они сви
католици и најжешћи гонителѣи свое бра-
ће источне вѣре. Они недаду ни єдном пра-
вославном брату населити се међу нѣма,
нити да што од нѣи могу купити. Доброћа-
ни имаду много своих кућа у Котору, па
кад се и од ови коя продає, нипошто недо-
пуштаю да купи кои православни, већ ако
запну да немаю чим. То нам є благодет за-
падне римске вѣре и просвѣте. Код право-
славни те вѣрозаконске мржнѣ и пакости
нема, он се дружи и пристає са сваким, кои
є поштен, и кои има людско и братско срце.
Та то є єдан народ, єдна крв па, ето бы-
ваю најжешћи крвници ! а то се чини за-
падним злим задахом, кои оће да нас смаже
са лица землѣ.

У сву Далмацію и Боку Которску нїє
било ни єдне православне цркве по пито-
ним обалама ядранског мора, а да у нѣой
нїє била по єдна римска капела. У Задру

ита 27 цркви римског закона, а православни само једну, па и у ову једну причврљили своју капелу. У вријеме владання Француза у Далтаџин, често су се поради те мѣшавине догађале свађе, а најпослѣ бивало и кривавіе глава. Разабравши Французи шта је, ишѣрају латине и забране им ићи у цркву св. Илије. У Дубровнику нів никако ни допуштано да се сагради православна црква, пошто су једном спалили цркву и у њој народ. Што ли је било лѣпших цркви у овој чемерној крајини, то су одузели Латини па их држе и данас. У Шибенику су били латини силом да отму православну цркву, око чега је био дугачак проћес. У Рису пріе дваестину година саградише православни цркву св. апост. Петра и Павла; а власт аустриска навали, да се у истој направи одма и капела римска. У Рису су биле само двіе породице латинског закона, па само за њи двіе искало се да се направи капела у православној цркви; а православни су своим новцем и своим кривавим знојем подигли ову Богомољу.

У Котору, же су православни у два діела већи, ніесу имали него једну и то весма малу цркву св. Луке у коју једва може стати 50 људи. Они су имали доста цркви, али су им западняци на силу отели. 1806 год. кад је био руски адмирал Сенявина у Боки властником, пожале му се грађани града Ко-

тора, како немаю цркве и да су Неманићи саградили цркву св. Трипуна (прие св. Димитріе) и успеніе Богоматере на Парила, као што русовуль о том свѣдоче а исто тако на острову под Перастом св. Ђорђа и св. Госпође, на острову Превлаки, Страдіоту и на отоку близу Кртола и т. д. Саслушавши Сениавина жалостне догађае, допушти Которанима да бираю едну цркву, кою оће. Чуюћи за ово Латини, пођу к Сениавини и молега, да неда православнима соборну цркву св. Трипуна, а од други нека бираю, кою оће. Сениавина, као пуни властник, пристаје на ово, нетражећи освете за старе латинске грѣхове и тако изаберу Которани цркву св. Николе, која е и дан данашњи нѣихова. Да е таква власт пала шака, коем римокатолику, он би све вишепоменуте цркве и монастире повратио у нѣдра старе матере цркве; али православним нѣе у вѣри, нити им е душа оштећена прозелитизмом, да насрћу на вѣру другог, нити да умаляваю или газе ичию светиню. Црква е православна демократична, а римска е чисто деспотична и зато се неће моћи православна вѣра порушити, а она римска, већ се ставила на танке гране.

До 1848 год. било е у Далмаціи законом забранѣно, да православни немогу бити судіом, или каквим већим званичником. Гонило се и притѣснявало свуда и на све стра-

не и на сваком мѣсту и свакоем дѣлу, ће се гођ могло, само да се примораю православни одрећи се од своје православне вѣре, од своег племена и имена. Има тје яда и неволя доста, које су ядни синови у Далмацији и Боки Которској кроз вѣкове сносили, али се кивной руци покоравали нїесу, која је ишла на то, да им одузме сваку светињу людску на земљи.

Вишепоменути тайву преписку о Унији преписао је едан Талијанац са кратким предговором, у којем изјављује, да он и ако је друге вѣре, видећи крайну неправду и безгранично нападањ уништења православне вѣре у Далмацији, преписао је исту преписку из тайне архиве, са намѣром да се она јавности преда и да види свијет до какве подлости неки люди и саме власти долазе.

Личина и Кнежевић први су открили овај убитачни рад по све православне у Далмацији и Боки Которској и циркуларом извѣстили свештенство и народ. Глас овај потресе сав народ, те се учини завѣра, да убију срамотног издајцу своје вѣре Кралѣвића иначе правога имена Пачаурицу. Обично се Кралѣвић возио сваког днева у шетњу иза Шибеника. Завѣреници неки увате засѣде и чекали су долазак крвника своје вѣре и имена. Ђли Кралѣвић знао или нїе за ту завѣру, али се зна, да је он тога дана кренувши се, као обично, у шетњу рекао:

402 „Нешто ми ніє добро и немогу нїи.“ Мѣ-
сто нѣга убише каноника Стипїютског, єд-
учителя семинаріє, опет унїята и єдног ма-
іора. Видѣни аустриска власт, да су се све
тайне о унїи відкриле, одма повата све най.
поглавитіє люде по Далмаціи, потрпа их у
тавнице и предузме найстрожіє испите. За-
вѣреници и главне коловоѣ пребѣгну пре-
ко границе у Турску. Поватане осуде на
двадестгодишню робїю, па их и послѣ из-
тченог рока осуде из робованя нїєсу пу-
штали, већ су коє у тавницама, коє у зато-
ченїяма помрли. Протосинѣла Цвїетковића,
само зато, што се нїє хтѣо примити викар-
ства у Боки Которской и рѣдити противу
православне вѣре у корист папизма, држа-
ше четири године дана у Задарской тавни-
ци, а двадест година на робїю, а 13 година
у заточеню, те є недавно умро у манастиру
Бездину, у Банату близу Темишвара у чез-
ньи и жалости за своїом постойбином, кою
є желїо їош єдном у своєм животу виѣети;
али сила Бога немоли, нити се умолява они,
кои нити имаю срца нити осѣћаня людског.

20040 Кралѣвић, послѣ овог догађая побѣгне
у Задар, затим га премѣсте у Виченцу, а
отуд у Млетке. У Млетцима долазио би он
у православну цркву, па би читао вѣру ю
и отче наш негда грчки, а негда славян-
ски. Грци су мислили да є Србин, єр нїє
знао добро грчки, а Срби су држали да є

Грк єр ніє знао добро србски. Што є біо и од куд, ништа се не зна, али се зна, да є біо вѣрни друг министра аустриске владе, а непријатељ Срба и православне вѣре. Са таквима се людма ватала влада бечка, па мало по мало све угледа біелог свіета. *и које!*

Аустрія непазећи на све то, навали опет са уніом, коју є куповала за новац. Ова поуніяти нешто и у Врљици сагради уніятску цркву. 1844 год. крене се ондашњи православни Епископ Мутибарих у визитацію кроз сву Далмацію; Аустрія се одма постара, те пошлѣ уніятског Епископа Гаврила Смичикласа да освешта цркву у Врљици. Смичикласа є пратио губернатор Далматински. Мутибарих некако удеси те исти дан кад и Смичиклас и губернатор ститне у Врљѣку. У уніятској цркви била є велика парада, біо є и губернатор и остали чиновници; али сва остала свѣтина нагрне у православну цркву, а уніятска оста скоро пуста.

Аустрія є обећавала оним православним, кои прієћу у унію, давати плате. Ово є бивало и 1835 год. Ніє штедила Аустрія ни єдног средства само да изтрієби православну вѣру. Међутим и они, кои су били превлашћени западом и примили унію, доцніє су се одрицали од нѣ. У Боки віє могла унія никаке се ни започети, єр є тамо біо камен вѣри црногорски Митрополит Петар I.

Католицизам е и са друге стране тама
 ніо наш народ. Удешено е било тако, да
 православни мора нестати и да им се на-
 родност и име мора упропастити. Ако се
 православни ожени са латинком, сва ђеца
 без разлике биваю римске вѣре; ако ли се
 православна уда за римокатолика, опет ђе-
 ца остаю у римској вѣри; еле узели како
 оћеш, православних нестаяло е сваки дан,
 а нестас их тако и тим начином и данас.
 Римски су попови по папском и ћесарском
 налогу непрестано се старали да превлаче
 народ у римокатолички закон и да право-
 славнима омрзну своју праћедовску вѣру.

Далматинци су проводили вѣкове у бор-
 би за вѣру. Многи од њих посташе жалост-
 ном жртвом за своју вѣру; али сва та уси-
 ляваня небияху у станю принудити их да
 се од нѣ одреку; они се пріе склонише по-
 убјати своје крвнике, склонише се своје жи-
 воте изгубити, него оставити себе проклет-
 ству и црної успомени своег млађег нара-
 штаја. И унија и католицизам изкоренюю дух
 и понос народни, дух славянски и сваку
 братску и людску тѣшню сvezу и логу.
 На жалост имамо доста и то живіе још и
 данас примѣра зато.

Кралѣвић, кои е недавно умро у Мле-
 цима, единако е одрицао, да е он ишта о
 унији радіо. Било е наших люди, кои су то-
 ме вѣровали; али ће сад о том престати

вака сумня, док виде ову преписку, којом
 Кралѣвић радио на овом несрећном мегдану.

Преписка реченог Пачаурице прозваног
 Кралѣвића (Пачаурица в турска ріеч и значи
 рпица) преписана в неким Личином, бив-
 шим протођаконом реченог епископа, као
 што се види из нѣгови оригинални примѣт-
 ки. У препису у таліянском слогу има мно-
 го погрѣшака, а то в зато, што в Личина
 преписуюћи итао, ер в то біо опасан посао.
 Ово ће пак служити као матеріал за исто-
 рију православне цркве у Аустрији.